

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cavssa Helvetica Orthodoxae Fidei

Murner, Thomas

Lucernae, 1528

VD16 M 7034

Acta Tertia Pars Badensis Dispytationis Actorum Murneri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29525

A C T A
TERTIA PARS
BADENSIS DISPUTATIONIS

Actorum Murneri.

V T statim & ab initio ad intenta nitamur, uiri patres doctissimi, Christianæ religioni deuoti, Magnifici, strenui & prouidi uiri consules Heluetiorum, unicū a uobis omnibus exorātū cupio, ut uel semel gratū fuerit omnibus uenerationum titulis uos in exordio salutasse, & cor meum ac promptum animum omnibus uobis in uestibulo rem mox adgressurus, etiam uestris pedibus subiecisse, quō mihi sit liberior dicendi facultas, neq; me retardet oratio, uarijs honoribus (& si meritoribus) aut crebris titulis repetita fastigijs.

Nunc illud in primis arbitror non omittendū, quid me in hæc palatium adegerit cōminisci, aut quæ me necessitas impulserit corā hic astare uarijs & grauissimis ægritudinibus iam biennio fatigatū, & nihil magis quā orium & quietem exoptantem. Pro Christi fide exul factus, a natali solo Lucernā fortuna deuenio (credo ducente me deo) ubi Senatus ille Christianissimus suæ plebeculæ doctorē me præfecit, & diuini ministeris euangelicū præconem. Subeo mihi gratiosè cōcessum prædicandi munus, Christianæ quieti paci & tranquillitati studens deo, nihil minus in orbe cogitans, quā Lutheranos irrequietissimas crabrones irritare, gētem quæ nec ipsa pacifica esse potest, nec alios finit esse quietos. Et ecce desurgit in me Ulrichus Zwinglius, solo mihi nomine & scriptis in lucem pessime æditis, heu nunc cognitissimus, omnis Christianæ pacis Heluetiorum interurbator exercitatissimus, qui libello famoso edito, & Thuregij expresso, septē Christianos doctores incessit, lacerauit, qualiter non solent fere bestię discerpere eandem dauereiectū & emortuū. Inter quos me quoq; pessimo & horrendissimo idolatriæ crimine insimulauit, notauit, accusauit, ob creditā ihesu Christi seruatoris præsentiam in sacra sinaxi &

unionis

unionis sacramēto. Quem Ihesum hic unicus Hereticorū persequitur, & totis horis studet ab omnibus ecclesiæ sanctæ pastore depellere & saluatore, ut pastore percussio, dispergant oues gregis. Visum est igitur mihi obiectū idolatriæ scelus solo morte expiandū. Deute. xiiij. non stertendo & oscitanter transerundum, sed a Lutherana defectione iam in octauū annū fatigatus, ut bos lassus fortius figere pedē. Quippe quod in omnibus (quibus ante me hoc crimen obiecit, criminaliter intentaui) exiliū indixit, iustis bonis priuauit, officijs & honoribus spoliauit. Quorū catholicorū sacerdotū iniuriam uertur ad causam deuenio pauca ante hac protestaturus.

P R O T E S T A T I O.

ET quo mea causa sit auctior audeo diuini nominis obestimatione, hic mihi Christū precari minus propitiū, si ullo uel iniuriandi animo, uel ledendi quorūcunq; famā, nomen, & honorē hanc respondendi prouinciā subierim, aut quauis cordis amaritudine pellectus ulli mortaliū calumnias struere coner, sed solo naturali defensionis iure a Zwinglio multipliciter impetitus, meā uitā corpus famā atq; fortunæ bona tueri. Longe igitur a me fuerit (testor Mariā uirginem) Senatū prouidū & circumspectū, aut quemuis alium ciuem, incolā, accolam, inclitæ ciuitatis Thuregiorū hac responsione mea laessere, incessere, aut eorū dignitatē quouis modo, fūco, colore, enigrare, tenebrare, extenuare, ita me deus iuuet, & sancta dei euangelia. At quia nouum dogma, & meo iudicio quo nullum fuit orbi Christiano nocentius erupit inexpectato in Christianorum dominorum Lucernensium territoria & ditiones, a Zwinglio proculdubio suscitatum, Christum Ihesum humani generis adfertorē in sacra synaxi sacramenti unionis negans esse præsentem, meo prædicationis officio (ut spero) probe functus, animos excitauit fidelium Christiana sedulitate, ne se patiantur his perfellitis erroribus contaminari. Quod Ulrichus Zwinglius impatienter ferens,
imo

A C T A

imo ferre non potemus (sic enim uicinos inficere fategit) libello famoso & ceco Marte resilit, idolatriæ crimen mihi obiecit ob creditam Christi præsentiam in sacra sinaxi, reijcio priuatam mihi crebro conflata contumeliã, & eius libelli scõmata, detractiões Christianæ religioni, & fidei ueritati ac rei publicæ fidelium dumtaxat consulturus. Doceo & adfero Ihesum Christi præsentiam in sacramento unionis credendam, adorandam, uenerandam ob diuinas literas illud aperte docentes. Hæc sunt doctissimi uiri patres, magnifici dñi Heluetij, quæ me in hæc defensionis propugnacula adegerunt, ut has theologicã & iuridicam formarẽ conclusiones, & ecclesiæ Badensi publice afferem coram & præsentem hic cum Zwinglio, disputanda. His disputationis conditionibus oblati, passurus sententiã & censuram in corpus meum, honorẽ, & fortunã bona a uobis nuntijs consulũ uniuersorũ Heluetiorũ uestro iudicio ferendam, si quo minus meas conclusiones sacris literis, diuinis pariter & humanis legibus fecero ueras probatas & iustas atq; Christianas. Quippe quod criminali intentioni non cupiam nisi hac respondendi forma obuiare, meamq; uitam & famam tueri. Nihil nisi (ut fieri par est) in scriptis agere & uicissim respondere. Quæ iudicandi facultas uobis dñis meis Heluetijs licite concessa & oblata, ut sit auctior securitatẽ mihi cum omnibus cæteris doctis uiris hic præsentibus datam, libere, uoluntarie, & sana mente, in uestras manus resigno, eadẽ in hoc casu nullatenus gauisurus, quippe quod menti rãhi infederit cum Zwinglio pro honore in nulla securitate litigare.

Ne autẽ Zwinglius, uel certe quispiã alter criminetur hac oblata conditione me eum terrere conatum, utpote qui sciam illum nullam sententiã passurum, sed neq; securitatẽ suam resignaturum, ego uero qui nec eius, neq; ullius hominis sitio sanguinẽ, nec quemuis concutere cupio, sed ad solius puræ ueritati cognitionem omnis mea desudat intentio, patiar & uolo Ulrichum Zwinglium sua securitate frui, uti, & gaudere, in me unicum legum

MURNERI.

legum seueritatē exposcens, si minus effecero iustū atq; probatum, quod meis conclusionibus polliceor uerū facturum. Satis mihi Christiano doctori triumphū partū est, si meā uitā periculo ueritas ipsa luceat, etiā si Zwinglius hic uita uiuat, post hanc uitam tanti mali poenas luiturus. Et si quid aliud est mihi pro nunc incognitū, quod Ulrichum Zwingliū ab hac praesenti cōpressionē absterret, id omne iam sibi cōcessum dinoscat, ac si de uerbo ad uerbū hic esset insertū, qua protestatione praemissa in nomine iusti dei ordiar cōclusiones meas in disputatione nude quidē oppositas, iuxta seolarū morem, nunc probare & ueras facere, his legib; docq; iure quo haec nunc in mortaliū uitas & bona est animaduersum.

CONCLUSIO I.

In sacramento unionis corporis & sanguinis dñi nostri Ihesu Christi, Christum saluatorē sub utraq; specie praesentē credere, adorare, uenerari, idolatria cēseri nō potest, ob diuinas literas illud docētes. Neq; furti accusari debet populū una specie (uidelicet panis) comunicans, quasi uini specie a Christi plebecula furtim abstulisset.

Anno Christi Ihesu seruatoris Millesimo quingētesimo xxvi. xvi. die Maij, Conuocarūt Strenui Magnifici prouidi & prudentes dñi duodecim cantonū Heluetiorū laudabilis cōfederationis Christianū colloquiū seu disputationē, ob pacē quietem & unionem quarendā, in Christiana fide suis subditis in ciuitate Badensi in Ergow, ubi tres cōparuerūt doctores respondentes D. Iohānes Eck, D. Iohannes Fabri, & D. Thomas Murner. Eckius nouos fideles imperijt in fide, Iohannes Fabri in scriptis Zwinglij, Murnerus in uia iustitiā bonorū & famā. Et ego idem Murnerus ex ordinatione duodecim cantonum ad parrochiale ecclesiam Badensem has conclusiones subscriptas affigere feci generales, unam sanctarū scripturarum ut supra alterā iuriū de qua infra dicemus.

Q9

A C T A
CONTINENTIA CONCLVSIONIS.

i. Vult primo hæc conclusio, Sacramentum eucharistiæ esse unionis sacramentū, & non remissionis peccatorū. Mat. xxvi. ita habet, hic est em̄ sanguis meus noui testamēti q̄ pro multis effundet̄ in remissionē peccatorū. Marcus xiiij. ita dixerit, hic est sanguis meus noui testamēti, qui pro multis effundet̄, hic uterq̄ dicit Christū dixisse fundendū esse sanguinē suum pro multis in remissionē peccatorū, hic certe remissio peccatorū non ob sumptionē (ut Lutherani dicunt) sed ob effusionē in cruce fiendā promittit̄. Tum quod remissionis peccatorū iam dud̄ habeamus sacramēta. Alterū quidē baptismi qd̄ remittit originale. Alterū uero poenitentia qd̄ actualē remittit. Nulla ergo subest necessitas tertiu adijcere remissionis scilicet peccatorū, nec de hoc ulla est scripturarū authoritas. Dilucidū ergo est alterius cuiuspiā rei eucharistiā esse sacramentū unionis scilicet, ideoq̄ & à græcis sinaxis est dicta.

ij. Veri corporis & sanguinis dñi nostri Ihesu Christi, Matthæus ait xxvi. Cœnantibus aut̄ eis accepit Ihesus panem &c. & paulo post, accipite & comedite hoc est corpus meū, & de calice, Hic est em̄ sanguis meus. Hoc idem testat̄ Mare. xiiij. Et Lucas xxiij. Sed & Paulus pri. ad Corinth. xi.

iiij. Species esse panis & uini, non uere illic panē manere & uinū. Primā partē iam tres allegati euāgelistæ probāt, quum enim prius panē in manus sumpserat, & post hoc idem porrigens dicensq̄ corpus esse, mutationem factam nemo negare potest, & sensus uisus adesse indicat species &c.

iiij. Christū sub his speciebus esse præsentem, Matthæus docet vi. Panem nostrū supersubstantialem da nobis hodie, nihil tñ hic supersubstantiale est nisi Christus, hoc idem Iohannes inquit. Ego sum panis qui de cœlo descēdi. Et panis quē ego dabo caro mea est pro mundi uita &c.

v. Sic præsentem credendū, adorandū, uenerandū Iohannes xi. crediderūt in eū Lucæ iiij. Dñm deū tuū adorabis. De eius

M V R N E R I.

eius ueneratione habent omnes euangelistæ in die palmarū,
quæ si illi in mortali corpore exhibita & uisibili, quanto plus
nunc in gloria dei patris existētī Iohan. xx. Beati qui non uie
derunt & crediderunt. (do. cultū diuinū falsis dijs.

vi. Hoc faciēdo idolatriā non cōmittere, quæ fit in exhiben
vij. Diuinas literas hoc docere, ut supra est allegatum.

vij. Populū una specie cōmunicandū. Probat. Si qd̄ maius
est, immutare potuit ecclesia, potuit & qd̄ minus est. Sed ea
Christi institutū in re multo maioris momēti nō ambigit im
mutasse, ut patet in forma baptisandi Mar. ult. de sabathismo,
deq̄ suffocato; ergo potuit ecclesia non nihil circa eucharistiā
immutare, dispensare. Sc̄do Christus laicis sub una specie eu
charistiā tradidit, ut testat̄ Aug. lib. iij. de consensu euangeli
starū. Quid ergo nunc prohibet Christi exemplū imitari. Af
sumptū patet in duobus discipulis euntib⁹ in Emaus. Sed ro
gabis unde cōstet qd̄ non etiā alterā speciē eis porrexerit, uis
delicet in forma uini. Certe uel ex eo quod protinus ut eis pa
nem sanctificatū exhibuerit, Lucas illū ab eorū oculis tradide
rit euanuisse. Sed & Matth. xxvi. scribit Christū apostolis fu
ille pollicitū se de illo genimine uitis non ammodo bibiturū,
donec cum uitis ipsam biberet nouū in regno patris sui. Quæ
nimirū uerba de sacramento sanguinis accipienda sunt. Las
tius de hoc dominū episcopum Roffensem legito.

ix. Specie scilicet uini denegantē non esse furē, q̄a furtū est
cōtractatio rei alienæ inuito dño, insti. de obli. quæ ex de na.
pā. furtū, sed supra ex Luca & Matthæo ostēsum est, hoc uo
lente Christo sic eucharistiā dispensari. Hæc nobis nostri euā
gelici fures improperebāt, dum adhuc in eucharistia Christi
presentiā credebāt, nos furti reos accusabāt, quippe qd̄ laico
unā dūtaxat speciē p̄beamus. Ipsi iā ex toto euersi eucharistiā
pistoriū esse panē dicētes, duplices fures facti sunt, q̄a eucha
ristiæ utramq̄ speciē sustulerunt. (sequit̄.

x. Actionem furti in eundē intentari nō posse, hoc ex nona

A C T A

SECUNDA CONCLUSIO PRINCIPALIS

lis in bonis fortunæ, uia facti, & euangelicorū infamia, Nullis sacris literis probari potest, quicquid in bonis fortunæ seu personæ proximi absq; sententia & solo facto auferatur, alienatur atq; tentatur, quocunq; etiā pietatis, reformationis fidei & religionis titulis pratextetur. Sed censebitur id omne iniuria, famose & improbe gestum.

In nomine igit̃ iusti dei ad huius conclusionis continentia & probationē me diuerto. Vult ergo hæc generalis quidem conclusio primo quod in temporalibus bonis personæ, diuitiarum siue fortunæ absq; iudicis censura & sententiā nihil tentari debeat, auferri siue alienari, Hier. xxij. Hæc dicit dñs, Facite iudiciū & iusticiā, & liberate ui oppressum, hoc cōtrariū est euāgelicis furib⁹, qui ui & facto innocētib⁹ eorū bona furata sunt & rapuerunt absq; ullis præuio iudicio & iustitia. ij. Similiter neq; facto fieri debet Matth. xxvi. Omnis em̃ qui gladium accipit, hoc est qui uia facti procedit, gladio peribit. Et Iohan. xvij. Si male loquutus sum, testimoniū perhibe de malo, hoc est iudicio illud prosequere. Si aut̃ bene loquutus sum, quur me cedis facto. Si religiosi nos iniuste egimus, cur nos iustitia non persequunt̃. Si nihil egimus, quur absq; ulla iustitia nostra bona furamini, punitisq; nos nō uocatos, non auditos, neq; iudicatos publicis iuditijs.

iiij. Vbi enim tale quid solo facto & sine ulla iustitia tentaretur, non potest hoc sacris literis probari & firmari, Deutero. xxv. Pondus tuum habebis iustum & uerum &c. Abominat̃ em̃ dñs eum qui facit hæc, & auersatur omnem iniustitiam.

iiij. Nullo colore siue fūco pioꝝ operū misericordiæ, uti proponunt nostri euangelici fures, quippe quod religiosorū bona sint pauperibus daturi, quod contra deum est Thobiã iiij. Ex substantia tua fac elemosinam. Et Prouerbiorū iiij. Honora dominum de tua substantia.

v. Sed neq; ullo titulo cuiuscunq; reformationis, huiusce-

modi

M V R N E R I.

modi enim innouatiōes ac refōrmationes in sensibus nostris fieri debent, Ro. xij. Sed reformamini in nouitate sensus uestri, non cum unguibus furum in aliorū scrinijs. Ideoq; & hodie sed neq; cras intelligere possum aliena furari bona, depre- dari, incendere; reformationem esse.

vi. Sed nec fidei allegatione. Ego inq; & si in fide aberrarem essemq; Iudeus, ob id uos mea furari bona nō debetis. Ideoq; & esto quia sola æstimatione religiosi nos simus, habeamusq; solam fidem æstimatā. Diuinū cultū æstimatū, & non uerum, sicut tu ipse Zwinglius totius ecclesie Christiane testimonio falso dicis, propterea tibi nō licet in nostris personis & bonis furē fieri & infamem C. de iud. & celi. Nullus tanq; Iudæus (cum sit innocens) obterat, nec expositū eum ad cōtume- liam religio qualiscunq; proficiat. Non passim eorū synago- gæ uel habitacula concrement, uel perperā sine ulla ratione ledant, cum alioqui etiā si sit aliquis sceleribus implicitus, idcirco tamen iuditiōis uigor, iurisq; publici tutela uidet in me- dio constituta, ne quisq; sibi ipsi permittere ualeat tutelā. Au- di legē Zwinglij euangelice prædo, tibi religionis cuiuscunq; prætextu, ut nos obteras non licere, si non Iudaicæ religionis causa, quæ per Moysen ex diuino ore data est, quāto minus tuæ religionis ratione, quā ipse tibi contra uniuersum Chris- tianum orbem dixisti. Secūdo non passim tibi nostra ha- bitacula, monasteria (ut in Yttingen factum est) diripienda sunt, concremenda, auferenda. Non uendenda per te bona nostra, & præcia statuenda. Iustū est enim sua cuiq; comitte- re, qd si q; talia facere temerari, eum uelut aliena appetentē supplicio coercendū C. de Iud. & celi. Nemo exterus. Tertio etiā si scelerib; impliciti essemus iuditiōis non est ob id uigor intermittendus, & uia facti grassandū, furandū, rapiendū.

vij. Nulla etiā cuiuscunq; falsæ religionis allegatione, ut di- cunt hij euangelici monachorū hostes, nostros ordines & re- ligiones uociferantes esse falsas. In terris unde quaq; bonos

Qq iij

A C T A

iuxta & malos inuenio, sunt & religiosi miseri peccatores & delinquentes, at non criminosi & legibus puniendi. Si autem & tales reperti fuerint, necesse enim est ut fiant scandala Matth. viij. minus tamen apud eos manent impuniti quam uobiscum. Si itaque diuus Paulus non erubuit coram Agrippa se Pharisaum confiteri Act. xxvi. quum tamen Pharisaei ualde fuerint ex omnibus euangelij criminosi reperti. Neque ego erubescio me fratrem minorem confiteri, etiam si inter eos multi essent & mali & criminosi. Misericors & clementissimus deus corda cognoscat bonorum simul & malorum, propitieturque nobis miseris peccatoribus, quos nos esse fatemur & recognoscimus. At uos gloriabundi iactatis de uobis ipsis praesumentes euangelicos uos esse, bonos Christianos, quippe quod spiritum sanctum in uobis identificasse, digitis palpetis, quum sub hoc sole in uniuerso orbe non fuerint uobis maiores haeretici, neque, nebulones, pultroni nati aut uisi.

vij. Alioqui id omne iniustum esset, hoc est deo & omnibus humanis legibus contrarium. Veritas enim iustitiae cognosci debet ex re iudicata C. de re iudi. Reb⁹ equidem iudicatis standum est, & non dictis partium. Ideoque illi aequae sunt neque criminosi uiri, qui euangelicorum nebulonum libellis famosis credunt, contra totius Christianae ecclesiae testimonia, quales sunt illorum libellorum authores.

ix. Censebitur etiam famosum Proverb. ij. Qui relinquunt iter rectum. Qui latantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis, quorum uia peruersa sunt, & infames gressus eorum. Et xiiij. Ambulans recto itinere & timens deum, despicitur ab eo qui infami gradiatur uia.

x. Et improbe gestum, hunc autem ego improbum appello, quem in iuribus criminofum & infamia notatum censemus, qui publica accusatione damnari potest, quem germano sermone malefactorem & absque ullo honore inglorium dicimus.

Hanc ego conclusionem principalem iuxta omnium scolarium morem nudis

M V R N E R I.

nudis uerbis, & non probatā ualuis ecclesiæ Badensis affixi disputandā, latino & germano sermone, propriæ manus subscriptione, retenta probatione, cum Zwinglio eandem tractaturus, hic aut quia fuga sibi turpi consuluit, utpote qui sua furta, rapinas, incendia, uirtute & doctrina suæ mendacis, famosæ, improbæ, & falsæ fidei uero tueri non potuit, meæ principalis conclusionis, & aliarum quadraginta elicitarum probationes inserui his actis, & quod delituit partim in facie legali deduxi, ut semel nostri gratiosi domini duodecim cantonum Heluetiorum, uel manibus contractent, quibus tamen ex causis Ulrichum Zwinglium Thuregionæ tyrannū, cum omnibus sibi factis adherentibus, pro mendacibus, famosis, periuris, criminosis, improbis & inhonestis hominibus, furibus, sacrilegis, raptoribus, licitorum æqualibus nebulonibus nequam habeam & teneo, quorum quislibet probus & honestus erubescere debet, eosque ut infames uitare.

DE NOUEM TITVLIS

iuste possessionis.

Ad magnam iniustitiam euangelicorum furum ostendendam, prius de nouem titulis iuste possessionis nostræ & ecclesiæ bonorum mentionem faciam, post hac dicturus quibus titulis euangelici nebulones eiusmodi nostra a nobis ablata bona possideant, sibi nonquiseruat.

Primus iuste possessionis titulus in iure possessio nominat. Secundus, dominiū siue proprietas. Tertius, ex sententia siue re iudicata. Quartus, ex hereditate. Quintus, ex legato. Sextus, ex donatione. Septimus, ex empto uel censu uel redditibus &c. Octauus, ex testamentorum uigore. Nonus, ex contractibus iuris gentium, de quibus per ordinem dicemus.

Ex supra memorata principali & generali conclusione, quadraginta speciales extraxi & elicui, easque publice in ecclesia Badensi, coram nostris gratiosis dominis nuntijs consulum duodecim cantonum ex sexto post eis præstito legi,
cum

A C T A

in quibus ego fategerā diuino auxilio Zwingliū cum omnibus sibi ex facto adherentibus infames siue famosos facere, quas cum earum probationibus enumerabo, primo de nouē supra memoratis iuste possessionis titulis,

DE FICTIS ET FVCATIS CAUSSIS,
furādī rapiēdi & auferēdi bona ecclesiastica. Primo
de priō titulo iuste posselliōis, quę dicit possessio.

Omnis fides quę suos fideles, omnis lex quę suos obseruatores, omnis religio quę suos deuotos, Omnis doctrina quę suos discipulos facit infames, legi diuinę, recte rationi, iurinatūrę & oīm gentiū est cōtraria, mendax reprobata atq; famosa.

Primo dico nos esse in nostrę fidei posselliōe, nostri Christiani honoris, iam plus annis mille quingentis, sæpe quidem ab hæreticis impugnati, sed semper diuina suā ecclesiā protegente clemētia perstetimus incolumes & inexpugnati, iustitia nobis suffragante. Hodie enim obseruāt (quum utriusq; interdicti possessorij potestas æquata est) ut ille uincat possidendo, qui litis contestate tempore, nec uī, nec clam, neq; precario detinet Insti. de interdic. par. Hodie tamē. Cum igitur & ciuilibus & naturalis ratio id faciāt, ut alius possideat, & alius a possidente petat eo. par. Retinēdæ. Iustum hoc erit duplici ratione euangelicos fideles nouos a nobis petere.

Similibus & rationibus & causis in possessione sumus nostrorū mobiliū & immobiliū bonorū atq; fuimus legis cōtestate tempore a nemine impugnati, usq; ad hæc temporā euāgelica. In quo nos hī fures nō iuste quidē sed solo facto ut solēt, neq; uiri adorti sunt, & a nostra iusta & bonę fidei posselliōne deturbarunt, quam nobis posselliōne (ut supra est dictū) ambo interdicta. Vti possidetis & utrobi concedunt.

Quicumq; igitur absq; iustitia, sed sola uī, quemcunq; de sua possessione deijcit, ut faciunt euāgelici neq; fures & raptores hī notantur infamia, quia publicis iuditijs ex legibus in eos animad

M V R N E R I.

animaduertitur, lege Iulia. de vi. pri. & de vi pub. insti. de in
terdic. pañ. Qui aut aliquem de possessione per vim deiecerit
tenet, lege Iulia. de vi priuata, aut de vi publica, sed de vi pri
uata, si sine armis vim fecerit, sin aut cum armis eum de pose
ssione expulerit, de vi publica tenetur.

Famosum enim fieri, triplici contingit uia. Primo ipso iu
re, hoc est ubi iura aliquem infamia notant, ut habet ff de his
qui no in le. i. Secunda per sententiã iudicis, ut cū iudex quẽ
famosum censet. Tertia per pœnã publicorũ iudiciorũ, ut quũ
quis suspendit, rotatur, capite plectit, aut alioqui in corpore
suo pœnam luiturus sit, le. ictus fustium ff de his qui no in fa.
in la. infamem ff de pub. iudi. Quumq; euãgelici nebulones
& fures præcipiantur per legem Iuliã. de vi pri. aut pub. pœ
nam pati necessario consequitur eos famosos esse.

Fama est illæsi status dignitas legibus & uita probatus, sic
ergo hunc fama dignum censeo, qui sui status dignitatẽ neq;
legibus neq; uita lesit. Et e contrario hunc infamem qui con
tra leges & culpabili uita dignitatem suam lesit, quemadmo
dum Zwinglius cum suis adherentibus faciunt, qui contra
leges dei furantur, rapiunt, incendunt, ad sanguinis effusio
nem incitant, & breuiter de hoc loquendo nihil intermittãt,
quod non ad patibulũ, siue ad publica iudicia pertineat, & ad
rotam. Nunquãd hoc intelligibiliter est dictum, & (ut aiunt)
bono germano eloquio confessum.

Nunc ad conclusionem redeo, quod nos diuus Paulus do
ceat ij. Corinth. vi. Per infamiam & bonam famam, hoc est
etiam si nos fideles famosi censeremur, hominũ æstimatione
re uera tamen & in ueritate bonæ famæ esse debemus. Quid
enim aliud nos docet Christiana nostra fides, quam per diu
nas & humanas leges, quæ diuinis non fuerint contrariæ, in
culpabilem ducere uitam, & dignitatem nostri status non le
dere. Hæc conclusio uerior est, quam ut debeat prolixiore al
legatione probari atq; defendi.

Rr

A C T A

Hic titulus possessio bone fidei dicitur, quū scilicet q̄s bona siue mobilia siue immobilia possidet clericis & religiosis dominiū confert siue proprietatē, a quo dominio a nemine expelli & detradi possunt, nec debēt, eis iniuriis, quā p̄ iniuriā, improbitatē, uim, rapinam, sacrilegia siue furtum.

Econtrario euangelici ecclesiarū fures duobus utuntur titulis possidendi bona nostra. Primus uis inermis appellatur, qua uis nostra bona ut infames & improbi neq̄ fures rapiunt atq; furantur. Alius eorū possidendi titulus uis armata uocatur quādo scilicet cum armis uim inferunt, quo hij terrarū nebulones utunt, quū armis ecclesias & monasteria irrumpūt, dilacerant, destruunt, ui om̄ia auferētes quæ reperiunt. De his duobus famosis titulis nouorū Christofideliū furū habes ff de ui & ui ar. reliquum apud patibulū inuenient.

Et est primi tituli pœna quæ uis inermis dicit, q̄a amittunt tertiā partē oīm bonorū suorū si scilicet sine armis nostris bonis uim intulerint. Si aut uim cum armis inferant, in exiliū damnandi sunt quod relegatio dicit. Insti. de pub. iudi. par. Item lex Iulia. de ui pub. & C. ad le. iuliā de ui pub. le. quouiam & le. ij. ff de accusationibus le. hos accusare par. Omnibus.

CONCLUSIO II.

De sc̄do titulo iuste possessionis dominiū dicto.

Famosus est qui nullum alienandi legis uel dominiū ius habet, audet tamen quæ nostra sunt bona sine facto nostro alienare atq; trāsferre, & ex suo delicto meliorē cōditionē iuā facere.

Secundus iuste possessionis titulus, is est ut domini simus nostrorū bonorū, quæ nullus a nobis rapere debet siue alienare, Deuter. v. Non furtum facies. Non concupisces uxorem proximi tui, non domum, non agrum, non seruum, non ancillam, non bouem, non asinum, & uniuersa quæ illius sunt. Audite nūc Lutherani & euāgelici fures, nō ut modo abstineatis ab alienis bonis furandis, sed neq; cōcupiscere uos decet.

Boga

M V R N E R I.

Bona alienare nemini est licitū in terris quā uero domino, aut certe alio eius nomine seu uoluntate. Aut si eorū bonorū dominus non est, ut lex ei permittat alienationem, ut de tuto ribus fit & curatorib⁹ Insti. Quibus alie, li. pañ. Nunc admo nend⁹ Et cum creditorib⁹ in pignorib⁹ eo. pañ. Contra aut.

Quumq; nostra bona nobis surripiant euangelici isti scri nioꝝ expurgatores alienant, consumunt, ad quæ faciēda no stram non habent uoluntate, neq; eorū bonorū sunt domini, neq; id eis ulla lex Inuēdi permittit, sed magis prohibet C. de sacro sanc. eccle. Sancimus, oportet necessario consequi, ut hæc faciant titulo furti, seq; hoc scelere criminosos efficiant neq; iuxta regula iuris. Quod nostrū est sine nostro facto aut uoluntate in nullū aliū trāsferri potest ff de re iur. Id quod no strum, sed nec ius eorū quod non habent, in nullū alium trans fundere possunt. De reg. iur. li. vi. Nemo potest plus iuris.

Vbi inq; absq; nostra uolūtate nostra bona alienarentur, fieret nostra conditio per alium peior, quod per hanc iuris re gulam est prohibitum. Non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri ff de re iur. Non debet.

Sed & cōtra hæc regulā. Nēo ex suo delicto cōditionē suā meliorē facere potest ff de re. iur. Nēo, ut est in cōmuni puer bio. Nemo ex alienis quercub⁹ suos porcos saginare potest.

Et hoc si dolo & fraude fecerint, ut quum clericos ac reli giosos fallunt atq; decipiunt, concutiunt, & quasi illis consul turi sint. quæant. ut sua uendi sinant, & eiuscemodi uulpis nis caudis per ora molliunt, infames per hoc fiunt diuina lege Leuit. xix. Non decipiet unusquisq; proximum suum. Cum quid una uia prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti, dereg. iur. Cum quid lib. vi.

Illud aut si uiraptorū bonorū fecerint improbi fures erunt, insti. de uirbo. rap. Qui res alienas rapit, tenet quidē etiā fur ti, quis enim magis alienā rem inuito dño contractat, quam qui uir rapit. Ideoq; recte dictū est eum improbū furem esse.

Rr ij

A C T A

Sicq; secundo habetis, quom̄ dñi simus nostrorū bonorū, quod eius dominij uigore nostra bona possumus alienare, & id quidem iuste. Nunc ergo dicite uos euangelici sacrorū tibi cines, quo iure monumentis sepulchrorū uestras ædificatis domus. Ita per deum fere a mente mihi decidērat, iure uiolati sepulchri, cuditis monetā ex deo sacratis uasis, in quo unico bene facitis crucis signū uni parti incudere, qua cunctis innotescat ecclesiastica esse bona. At in aliud latus patibulum inscribere debetis, quo dare intelligi uos fuses hæc ecclesijs rapuisse. O uos ueteres Christiani inhumati, si unq; per somnū & quietē menti uestræ insedisset, uestrarū laude dignarū ciuitatum insignia aliquando ad furtiuas res ecclesiasticas eundem, aut ex uestris præciosis diuinis ornamentis, meretricibus ornamenta consuibursas &c. id generis, omni procul dubio pro his nummis uestris dilectis puerulis panē emissetis, quo non staret splendidior meretricum chorea uestris elemosinis & diuinis donationibus.

CONCLUSIO III.

De tertio titulo. Rei iudicatæ dicto.

Famosus est qui sibi met sententiā dicēs alienis bonis uim intulit, effregit, expilauit. Nam hunc uult lex in uis publice aut priuate crimen incidisse, fustibus castigandū, & uelut in atrocissimū improbū furem & raptōrem animaduertendū.

Tertius articulus iuste possessiōis nostrorū bonorū, quod illa possideamus, uigore rei iudicatæ, siue ex sententiā iudicis. Et habet hoc pro re iudicata, quod finem accepit ex sententiā iudicis ff de re iud. l. i. Sed & eiusmodi res iudicata pro ueritate est habenda ff de re iur. Res iudicata. Quum ergo huiusmodi sententiā iudicum legaliter & pro ut de iure factæ sunt per nullū annullari debent neq; retro trahi. De re iur. Factum legitime l. vi.

Quando igit̄ taliū bonorū nostrorū ratione in litibus corā uobis ut iudicib⁹ egimus, uos ipsi uel uestri priores nobis ista bona

M V R N E R I.

bona adiudicatis, eiusque sententiæ uestras & literas & sigilla dedistis ciuitatum uestrarum, ita ut nequeat de nobis ulla uel fraus aut dolus suspicari. ff. de re iur. Qui iussu, sed possessores esse debemus bonæ fidei, quum hæc bona ex sententiâ iudicis cōtinuerimus ff. eo. Qui auctore.

Nunc ergo ueniunt euāgelici neque uiri & furant nobis eadem ipsa sigilla, eadē ipsas literas, quas nobis prius dederūt, quibus multa furta cōmittitis & maleficia. Primo inque scandalum infertis atque falsificatis uestrū iudiciariū officiū, iniusteque soluitis, quod iuste pronuntiatū est. Secūdo furamini nobis iudicati solutionē quā iudicio uestro exoluimus. Tertio nobis & eam pecuniā furamini quā pro literis & sigillis sportulis uestris intulimus. Quarto nobis illa bona furamini que ex literis specificant. O mendaces fures iudices quando uestras sententiās & literas non aliter tenere uolebatis quā hoc modo, quur uestra sigilla ad porci culū non impressistis. Sic nostra nobis fuisset retenta pecuniā, iudices probiores adiuuissemus quā uos estis, neque uos furto cōmaculassetis, potuissentque sic omnes & singuli cognoscere neque uos neque sigilla uestra bonæ fuisse famæ & honoris ac dignitatis, mansissentque plerique boni iuxta ac probi uiri a uobis non decepti & permerdati.

Ideo autē nobis & literas & sigilla furati estis, ne uestri proprii patres, sed & uos ipsos fures faceretis, qui ex sententiā nobis hæc bona adiudicatis. At si mihi credere nolitis, uos tam grandes euāgelicos fures & neque eo perspicite uos ipsi literas uestras proprias quas nobis estis suffurati, illic reperietis, uestros met parentes, uos met ipsos, sed & uestras literas & sigilla testari ac probare fures. Ideoque quam diu illas retinueritis, habetis & literas & sigilla ut ad patibulum suspendi debeatis. Nam illic in patibulis scilicet nulli adhuc pendent, qui ad patibulorum iura tam habent efficaces literas, quales uos infames habetis literarum & sigilloꝝ fures, credo me satis intelligibiliter loqui de furto bonorum nostrorum.

Rr iij

A C T A

Dicite per deū immortalē quomodo uos excusabitis a nostris domibus per uiam nos expellentes, cōtra aperta iura quæ præcipiūt nullū e sua domo per uim extrahi ff de re. iur. Nemo. Neq; aduersus nos maleficioꝝ iura allegare poteritis. In Autem. Vt nulli iudicū p̄. Quoniā. Vos inq; neq; criminosi si optime nouistis pro talibꝰ nos non fuisse reptos. Neq; uos excusabit, quasi tumultuarij uestri & non uos illa fecissent. Ille certe quem expulit, qui uel hoc iussit, mandauit, aut certe acceptū habuit, quod mandato equip̄. ff de re. iur. hoc iure utimur. Quod si multitudinem uestrā tumultuantem grafsantem, furentem & p̄scere non potestis, exuite imperium, reddite imperatori ciuitates suas, exite cum Lotha Zodosmis ne una cum eis pereatis. Quid sunt enim ciuitates sine iustitia diuo Augustino dicēte, nisi magna latrocinia. Quamobrem infames estis & nullis siue muneribus siue dignitatibus initiandi. De re. iur. infamibꝰ li. vi. Lex enim Iulia peculatus p̄nam infert, qui pecunias siue bona comunitatū, aut certe sacra bona, aut res religiosas furati fuerint, quūq; hoc sui officij tempore met ipsi iudices facerēt, in eos animaduertere iubet & occidi cū oibus eorū auxiliariis, siue bonorū taliū receptatoribus. Qui si nullorū iudicū fungant̄ officio, relegari & in exilium mitti iubet Insti. de pub. iudi. p̄. Item lex Iulia peculatus ff ad le. Iul. peculatus. Legē Iulia peculatus. Et infra. Legē Iulia peculatus, & le. Sacrilegi C. unde ui & le. Meminerint, & le. Si quis. Ex quibus allegatis iuribus uos res optime cognoscitis patibulorum loca uobis esse dedicata, & non senatorum bonorum & proborum loca, aut certe ubi alios qui boni & probi uiri conueniunt.

CONCLUSIO III.

De quarto iuste possessiōis titulo. Ex hæreditate. Famofus est qui testamento irritato, rupto, uel certe quauis ex causa infirmato, proximis hæredibus testamentaria bona aufert, detinet, & quo minus ad hæredes redeant, metit ubi

M V R N E R I.

ubi nihil unquam seminavit.

Hanc ego (necesse est) conclusionem Probabo, ut inde tibi detur intelligi & uniuersis in Badensi disputatione ex diuino ore, & oim huius mundi humanorum iurium me conclusiones istas posuisse. Dico igitur primo testamentorum ius diuini iuris esse, Nume. xxvij. in uer. Iustam rem postulant. Vbi inquam testamentum in uigore perstat absque ulla contradictione recidunt testamentaria bona ad iustos & legitimos heredes. Hoc clarior est atque uerius quam ut negari possit aut probari debeat. Huic simile habet ad Gal. iij. Quanto tempore paruulus est filius &c. quum sit dominus omnium usque ad presens tempus a patre.

At ubi testamentum ex quibus hoc causis eueniret suo uigore destitueretur, quod in iure nominatur ruptum, irritum, infirmatum, quumque intestato decessit, primus heredum casus ex lege xij. tabularum liberorum est, quos iura suos appellant, Insti. de here. pue ab intest. de par. Intestatorum. Secundus casus est agnatorum, Insti. de le. ag. suc. par. Si nemo. Tertius cognatorum, Insti. de gra. cog. par. Post suos, & sic consequenter pro ut titulus de ho. pos. ex ordine enumerat.

Ne autem obitias humanas has esse ordinationum cauillationes (ut soletis Lutherani) similem nobis Moyses ipse describit hereditandi ordinem ex ore omnipotentis & iusti dei, Numer. xvij. Homo cum morauis fuerit absque filio, ad filiam eius transibit hereditas, si filiam non habuerit, habebit successores fratres suos. Quod si fratres non fuerint, dabitur hereditatem fratribus patris eius. Sin autem nec patruos habuerit, dabitur hereditas his qui ei proximi sunt. Eritque hoc filijs Israel sanctum lege perpetua, sicut precepit dominus Moysi. Ego enim in disputatione Badensi me obtuli oia mea probaturum ex diuina lege & iudicij Moysi, quod si non effecero nihil penitus ualituras omnes conclusiones meas.

Ego hoc uerbulum sanctum in textu positum pondero. Eritque hoc filijs Israhel sanctum &c. quasi in uiolabile insti. de re diui. Ideo

A C T A

ideo aut̄ muros sanctos dicimus, quia pœna capitis constituta sit in eos qui aliquid in muros deliquerunt. Sic & Moyses hunc hæreditandi ordinem sanctum appellat, quippe quod & ibi capitis sit pœna constituta hunc ordinem uiolantibus, qui ne leuioris quidem momenti aut temporalis a quoquam æstimeretur, addidit lege perpetua.

Auscultate iam igit̄ euangelici fures, hoc dei est uerbū cuius uos toto mundo intonatis unicos esse imitatores, iā quando testamentū sacro sanctis ecclesijs siue monasterijs ad diuinum cultū erigit̄, & certis ex causis irritū fit, ruptū siue infirmatum & c. aut destituit̄, etiam a uobis met allegatis, ut scilicet ad falsum & æstimatū diuinū cultū sit fundatū, ideoque suis uiribus effectū sit & annihilatū iam ex intestato decessum est, quare ergo in simili casu non permittitis eadem testamentaria bona, ut recidant in manus proximorū heredum superstitem iuxta ordinē omniū iuriū, ut supra est enumeratū, sed & iuxta dei ordinē & uerbū. Hic iam clare uidef̄ quod dei uerbū adfectatis, ut solet asinus molarius sacco suum deferendum adfectare. Sicq; duplices fures efficiimini, ecclesiarū scilicet, quibus hæc testamentaria bona furamini, & heredum, quibus hæc bona dare deberetis ex diuino præcepto. Qui si fuerint ciues uestri a quib⁹ hæc bona auferetis, estis ob id per iuri nequam in ciuib⁹ uestris quibus iuratis nihil contra leges & iustitiam auferre, furari seu rapere.

Prima igit̄ uestra perfidia in eo clarescit quod religiosi clericis ecclesijs & monasterijs, sed & uobis genitis & natis liberis eiusmodi fundata & donata testamēta inuitis ipsis furati estis, insti. de ob. quæ ex de na. par. furtū. Illud aut̄ si ui fecistis raptores estis & improbi fures inst. de ui bo. ra. par. Ideoq; rect̄.

Secunda in eo patet quod eiusmodi testamētaria bona uobis receperitis, & ob id famosi facti estis le. Qui testamentum ff ad le. Cor. de fal.

Tertia in eo quod illa bona uero heredi furamini, & ab eo alienatis

alienatis cui iure hæc bona pertinet, Nu. xxvij. Iustā rēpetūt.

Quarta. Si is uester sit ciuis de quo talia bona auferitis facitis cōtra debitū ciuile iuramentū, & eritis pluri criminosi nebulones. Quod si uester fuerit hospes, cōtra dei p̄ceptū hospitalitatis iura in se uiolatis, cui⁹ terren⁹ debuissetis fuisse de⁹.

Quinta ex eo est manifesta. Si illa bona alicui patri auferitis, ius naturæ uiolatis, quod liberos educandos docet & ostendit, Insti. de iur. na gen. & ci. hinc liberorū. Ideoq; & hic parens obligat iuris naturæ uinculo & uigore hæc furto ablata bona & sua & suorū liberorū repetere ac postulare ff unde lib. scripto here. in fi. Per ei⁹ em̄ honorē & facere tenet scdm̄ oēra possibilitatē ff de agno li. le. Si quis pat̄. Sed & si filius & pat̄. Deniq;. Hoc idē nos Paulus ipse docet ij. Cor. xij. Parentes em̄ liberis theusaurisare debēt, & nō liberi suis parentib⁹, ut ita ius moneat naturale præcipiat scriptū eiuscemodi furto ablata bona repeti debere, & ab iniustis manibus exposcere.

Sexta perfidia uestra quod in rusticos, nobiles, sed & in ciues urbium eam exercetis tyrannidem, & uim infertis census uobis pendere & redditus, decimasq; tribuere, qui in omni uita sua neq; denarios neq; obulū debent, & literæ neq; sigilla de uobis ullam ex nomine faciunt mentionem.

Septima quod illis ipsis sic uobis censum redditus & decimas pendentibus inquietā & angustā facitis conscientiā, qui corā deo in suis cordib⁹ recognoscūt se debere iuxta literarū tenorem, aut ubi diuinus etiā cultus (ut met ipsi dicitis) falsus esset, iustis heredibus se sciunt obligatos & debitores.

Quumq; in omni ueritate & iustitia, etiā ex diuino præcepto hij bonorū dñi & iusti hæredes a uobis eiuscemodi ablata rapta & ab alienata furta possint ac debeant, imo per salutem animarū suarū tenentē repetere & extorquere. Consiliū meū est, ut nobilitas ipsa, ciues, aut certe quiuis alter quorū parentes eiusmodi fundationes testamento reliquerunt, illa furata bona iure mediāte exposcāt & repetant, qui fures si iniustitiā

A C T A

detrectent post sententiã uobis pronunciatã factõ uobiscum
 agant, quisi iurafca alijs licitis medijs & uijs obtinere non
 possunt, sua propria manu sententiã pro se latam exequan-
 tur iuxta Romani imperij bullam auream C. unde vi. le. i. ff
 ad legem Aquil. Sententiã patr. penul. Cuiusbet est homini li-
 citum sua iura tueri. Non enim aliter potest in hoc mundo ra-
 tio altera intelligi, ut permittat iusto heredi auferri suoꝝ bo-
 norum dominiũ iusto titulo possessum. Simile inq̃ temerari
 posset & in te & in quouis altero. Iura enim omnibus æquali-
 ter condita sunt, & nulli priuato solum.

Quare igit̃ quis uir probus cuius parentes sic ut præmis-
 sum est, quicq̃ fundarunt, donarunt, in bonũ salutis animæ
 suæ, laudis & gratiarũ actionis perceptæ gratiæ dei uobis per
 medios digitos cecutiret, ut eius spei & Christianæ fidei grã-
 tiæ & utilitatis suos probos parētes sub terra sepultos depræ-
 daretis ac denudaretis, se suosq̃ liberos in inopiã truderetis,
 ut sic in miseria & paupertate uagantes uos domicellos super-
 bos facerent, & suis pennis uolatũ uestrum iniustũ promoue-
 rent uestra furta impie facta tollerando, ut sic in posterũ quis
 libet fur tugulo dandus uociferaret prius dños meos suspens-
 dio occidatis, hij enim sunt qui multo plura quam ego furati
 sunt. Deberetq̃ hoc pati, aut cecutire uel certe tollerare, ut
 uim inferretis, & uiolenter opprimeretis pauperes iusticos
 uillarum, uestra tyrannide pendere census & redditus, qui-
 bus nec obulum quidem tenentur. Et nihilominus nunq̃ sal-
 uarentur, neq̃ probe agerent coram mundo, ubi non uero
 dño & heredi censum darent, decimas & redditus.

Quibus ego census & redditus pendētibz & decimas,
 nullũ aliud cõsiliũ uel do uel dare possum aut deo in uia ius-
 titiæ, quam ut censum præbeant ueris dñis, iuxta literarũ te-
 norem desuper confectarũ. Aut certe si eos ui & tyrãnide uo-
 bis censum redditus decimas præstare adigatis, contra deum
 iustitiã, probitatẽ & oẽm æquitatẽ, ut nihilominus hoc idem
 censum

M V R N E R I.

cenſuum ac reddituū ueris dominis ſoluant & tribuant, alioſ
qui corā deo ſoluti nō ſunt, ſed perpetuā damnatiōi obnoxij
& rei. Sic equidē ſanctū docet euangelū Matth. v. Ego autē
dico uobis non reſiſtere malo, ſed ſi qs te percufferit in dexte-
ram n. axillam tuam præbe illi & alterā, & ei qui uult tecum
in iuditiō contendere, & tunicā tuā tollere, dimitte ei & pal-
lium. Et quicumq; te angariauerit mille paſſus, uade cum illo
& alia duo, quum igitur tibi conſulitur alteram præbere tuni-
cam cui non obligaris; quanto plus ei dare debes cū coram
deo & mundo omī iure diuino pariter & humano obligaris.

Quum ergo hæreditas ipſa diuini ſit iuris ut ſupra Nume.
xxvij. allegatur eſt in uer. homo cum mortuus, nullius temeri
tate hoc ius uiolari debet. Quare igitur contra diuinā ordina-
tionem & præceptū aliena hereditaria bona, quacunq; id uia
molireris ueris heredibus ſurriperes, & contra iuris regulam
meteres ubi nihil ſeminasti, hoc eſt utile quiddam duceres &
comodum ubi nulla ſenſiſti incomoda, & horum heres eſſe
uiſ, qui ex te nec ſtuppam quidem hæredare poſſunt ff de re.
iur. Secundum naturam.

Ideoq; hijs euangelicis furibus, qui eiufcemodi hæredita-
ria bona ueris non ſinunt heredibus, ſed & eccleſijs auferūt
quibus teſtata ſunt, talis eorū furtiua contractatio inuito do-
mino neq; hic neq; coram deo unquam donabitur, niſi iuſtā
fecerint ſatiſfactionem, talis perpetrati furti & ablatorum bo-
norum. De re. iur. li. vi. Peccatum.

Talia autē ut præferē ablata bona ſi fuerint alienata, utpote
ex caſulis meretricū eſſent ornāmēta conſuta, & ex calicibus
cæteriſq; eccleſiæ ualis moneta cuſa, reſtituant hijs ſacrilegi fu-
res æſtimationem, quod ſi nec æſtimationem habuerint, ue-
nudentur a iudice, & in corpus eorū animaduertatur Exo.
xxij. Et nihilominus conditionem imponere pinguioris fu-
turæ fortunæ, quod ſi hijs fures uita defungentur, in hæredes
ſit actio. Super quo uide glo. regulæ peccatum li. vi.

Ss ij

A C T A
CONCLUSIO V.

De quinto titulo iuste possessionis, scilicet Ex legato.
Famosus est qui legatum sibi ascripserit, depilauerit, & a quibuscunque legatariis siue iustis heredibus (cum sint conditionati domini legatorum) abstulerit, lege cornelia & capitali iudicio publico damnandus.

Quintus iuste possessionis titulus, est legatorum uigore acquirere. Et est legatum donatio a defuncto relicta, ab herede praestanda in le. Si fundum ff de lega. & insti. de lega.

Quum igitur legatarius uerus efficit dominus accepti legati, sibi quoque dominium conquisiuit. Consequitur ex praecedentibus omnes eos famosos esse, qui clericis monachis sacrosanctis ecclesiis huiusmodi relicta bona auferunt. Lex enim cornelia eos punire iubet publicis iudiciis ff Ad le. Cor. de fal. le. i. par. ad testamenta & le. Si quis legatum.

CONCLUSIO VI.

De sexto iuste possessionis titulo. Ex donatione.

Famosus est qui donationes mortis uel non mortis causa factas, aut certe elemosinas religiosis datas, quarum sunt ueri domini, audet auferre, infringere, abripere, capitali iudicio plectendus.

Donatio iuste possessionis titulus, est bona acquirendi insti. de dona. par. Est & aliud. Sic ut is cui donatum uerus est dominus donatorum bonorum, & acquirit dominium. Ideoque nec ullum adest dubium si quis eiusmodi donata bona inuito eo alienata auferat &c. furem illum esse & raptorum, & ob id famosum, quippe quod publicis debeat iudiciis plecti ac damnari.

Etsi hic fortasse iuste adest exceptiones ut scilicet ingratitudinis insti. de dona. par. Sciendum tamen, aut certe non essent donationes perfectae uel insinuatae insti. eo. par. Aliae autem, uel essent immensa donationes quomodocumque hoc accidere posset, id omne his ecclesiae furibus prodesse non potest, quippe quod illud neque iure est intentatum, neque per sententiam definitum.

Conclusio

M V R N E R I.
CONCLVSIO VII.
De septimo iuste possessionis titulo.
Ex censibus & redditibus.

Famosus est qui census & redditus cultui diuino ex pijs causis deputatos in prophanos usus temerabit cōmutare, & cum alterius detrimento ac iniuria alium facere locupletiozem, conariq; plus iuris in alium transferre quam habuit ipse.

Hic ego in nullū pono dubiū census habere & redditus nobilitati & statui religioso cōcessum, de reliquis nihil certum habeo. At quia ciues & rustici census & redditus habent, pro contractu licito habere uolo, ut ad minus æquo iure religiosi & clerici suos census habere possunt & redditus, quo rustici & ciues suos habent.

Neq; necessariū putauero probandū quod religiosi & clericis possint ex pijs causis eiusmodi census & redditus dari & fundari, de hoc em̄ ad nauseā usq; & ad superabundantiā habet in Auten. de Mona. de non alie. aut permu. Sed ut nostræ exundent rationes, unicā Constan. Augu. legem C. de sacro sanc. ec. in mediū proferemus ita sonantē. Haheat unusquisq; licentiā sanctissimo catholico uenerabili cōcilio decessens bonorū quod optauerit relinquere, & non sint cassa iudicia eius, nihil em̄ est quod magis hominibus debeat quā ut supreme uoluntatis, post quā iam aliud uelle non possunt, liber sit stilis, & licitū, quod iterū non redit arbitrium.

Annūi redditus inter immobilia bona cōputant in le. iube mus C. de sacro sanc. eccl. quæ neq; alienari neq; auferri debent, qui aut hoc facere temerari, puniri debet non solū faciens, sed & hui⁹ ecelesie Economus uel Sindicus eo. par. Economus, sed & scriba qui eiusmodi cōtractū scribit par. his tabellionib⁹, & iudices hoc admittentes. Auditis ista uos eccliarū fures, ut oēs uos iudices Economi, scriba tuti quanti poena plecti debeatis, ideoq; & nihil uobis aliud expectandū restat, quā ut calceis exutis ad patibulū proficiscamini.

Ss iij

A C T A

Sed & hæc pœna publicorū iuditorū esse debet ff ad le. Iul. pecu. le. i. & le. iij. Ea le. Mandatis aut, & le. Sacrilegi eo ubi dicit. Et scio multos etiam ad bestias damnasse sacrilegos, nō nullos & uiuos exussisse, alios uero in furcas suspendisse, & decolasse in le. Sacrilegi capite puniuntur. Hæc sunt pœnæ uestrorum honorificorum factorum quas meruistis census, redditus & decimas ecclesijs furando.

Euangelici prædones & præcones miseris & simplicibus rusticis idem fecerunt, hypothecas in pignoras solui ac liberari posse, si clericos & religiosos expulerint, & ecclesias atq; monasteria dilacerarint, quibus hij simplices rustici seducti in huiusmodi angustias & miseriam dei ipsi sunt, contra ius ipsum, ne qua hypotheca auferatur, quam cum solutione pecuniæ capitalis in leg. Grege par. etiam si numero ff de pigno. Quare firmiter & uere credo hanc miserorū rusticorum sanguinis effusionem ad deum pro uindicta clamare, non in eos qui fuderunt, quippe quod iustitiam tutati sunt, sed in istos apostolicos fures prædicatores, & in omnes eorū receptores ac defensores.

Ex quo primo consequitur, infamem esse quemlibet qui ecclesijs & religiosis suas per uim auferat hypothecas, & ab illis eos ui depellit & iniuria in le. Prætor ait par. Ne quid & par. Hoc interdictum ff de ui & ui ar. lege Iulia publicorum iuditorum plectendum.

Consequitur secundo dupliciter infamem esse, & duplicatum esse furem qui cum retentis hypothecis, etiam & capitalia detinet bona.

Consequitur tertio hunc tripliciter esse famosum, qui hypothecas, capitalia bona, & cum hoc eorundē & sigilla & literas furatur, in le. Nec interest ff Ad le. Iul. de ui pri.

Cōsequitur quarto quadrupliciter infamem esse qui post ablatas hypothecas, capitalia bona, literas & sigilla homines ui coerctet sibi census & redditus ferre, quum ei necq; denarij
os neq;

M V R N E R I.

os neq̄ obulos teneantur in l. Lege Iulia peculatus ff. Ad l. Iul. pecu. & l. iij. O uos tam multipliciter infames euangelici neq̄ criminosi, & scandalosi ecclesiarū fures, si in toto uestro corpore unica est sanguinis gutta honorum pudefiatis, uel parum quod huiusmodi uobis cura ueritate obijciuntur. O quæ scandala, quas infamias nostro probo germano natali solo irrogatis, uestrisq̄ parētibus sub terra sepultis, pertingant obsecro hæc lamenta in thronū diuinæ maiestatis ad uestras tandem iniurias, ulciscendas.

Ego igitur si per fidem & honores sententiā ferre iustam iuberer, sicut miseri incogitantes & simplices rustici in honore & bonis puri fuerunt, quippe quod moliti sint denegatis censibus & redditibus in illicitam & seditiosam libertatem se uendicare uoluerūt, pronunciarē huiusmodi pœnam plus merito ab illis ipsis ciuitatibus & dñis luendā, qui per eorum euangelicos nebulones ad hoc operam nauarunt, & qui dem sedulam atq̄ diligentem donec miseros decepissent, nec eo satiati ut tales furum illicitas doctrinas suis ciuitatibus implantassent, quin & suos tales nequam in uillas & terras misissent miseros homines decipere, quasi non alioqui mala suapte natura plus bonis pullularent.

Hæc conclusio in quinque regulis iuris fundata est. Prima. Quod semel deo dicatum est, amplius in humanos usus conueri non debet. De re. iur. Semelli. vi. Secunda. Jure naturæ æquum est, neminem cum alterius detrimento fieri locupletiore in l. iure naturæ ff de re. iur. Tertia. Nemo potest plus iuris in aliū transferre, quā habeat ipse de re. iur. Nemo li. vi. Quarta huic similis. Non debet eo & Nemo plus.

CONCLUSIO VIII.

De octauo iuste possessionis titulo. Ex testamentis sacro sanctis ecclesijs factis.

Famosus est q̄ testamentis sacro sanctis ecclesijs factis fraudē fecerit, amouerit, celauerit, rapuerit, deleuerit, interleuerit, mutauerit,

A C T A

mutauerit, quia legis Cornelie pœna damnari præcipitur.

Hæc pœna habetur in le. Qui testamentū ff Ad le. Cor. de fal. Et ob id fiunt infames, quippe quod præcipiantur publicis iudicijs puniri, & quia supra de testamentis satis est dictū, hic breuitati studens pertransio.

CONCLUSIO IX.

De nono titulo iuste possessionis, Ex contractibus omnium gentium.

Famosus est q̄ monasteriorū bonalicijꝝ cōtractibꝰ hæc editario iurē, aut certe quouis alio iuris titulo acquisita, uī aufert, dēpredat. Nā huiꝰ capitalis animaduersio dānat & infamat.

Quamuis multi sint contractus, & iuste possessionis tituli, a iure omnium gentium introducti, ut sunt seruitutes, usus, usucapio, habitatio, præscriptio, & a iure ciuili, ut sunt emptio, uenditio, locatio, conductio, societas & his similes sufficienter declarati, Insti. de re di. & ff de ac. re. do. Nihilominus breuitatis causa in Baden i meis cōclusionibꝰ principales adduxi q̄ toti forēt orbi cogniti, q̄s nullo honore uiolare q̄s possēt.

In hæc cōclusionē ex nomine contractus omnes intellige scilicet licitos, & iuribus admissos, quibus nemo uim inferre audeat quā furtis, rapina, aut certe alia infamia. Prætor em̄ ait, quod uī aut clam factū est, qua de re agit, id quum experiundi potestas est restituas. Hoc interdictum restitutorij est. Et per hoc occursum est calliditati eorū qui uī aut clam quedā molunt. Iubent em̄ restituere ea, & parui refert ut ius faciendi habuit, siue enim ius habuit siue non, tamen tenetur hoc interdicto, propter quod uī aut clam fecit. Tueri enim ius suum debuit, non iniuriā comittere ff quod uī aut clam Prætor ait. Vbi enim per uim aliquid fit, ibi dolus præsumitur ff de ui bo. rap. le. Prætor pat̄. Doli mali.

Itaq̄ ex hoc interdicto intellexisti, ubi ius præterdissent hii apostolici prædones, non fuisset illis hac facti uia quiddā tenendum uī dolo & furto, sed iure. Sed quid plura dicā, si mens uobis

M V R N E R I.

uobis fuisset a probitatis & honestatis semitis non aberrare, non in hunc euangelicum ordinem uerissetis, in quo calices furari summus est honos.

Quibus nouem præmissis conclusionibus sufficiēter probatum credo, omnes eos qui hanc facti temeritatem uirtute uerborum dei fecisse se gaudent, aut quibusuis per eos allegatis iuribus, furta eiusmodi & rapinas colorando defendendo fures sunt & raptores patibulis gladio & alijs publicis iuditijs subiijciendi.

Sequuntur conclusiones octo de fictis & excogitatis causis, & famosis infamibusq; titulis euangelicorū: scilicet furti & raptori, cum quib⁹ maxima eorū malefacta fucant colorant & defendunt.

CONCLUSIO X.

Famosus est qui reformationis titulo sua sententia sola institutum cultum diuinum destituit aufert & delet, & quod omnes tangebatur sua temeritate deformat & approbat, plus ualere non animaduertens, quod re ipsa facit, quam id quod ab eo simulata mente concipitur.

Alij euangelici quum ab eis sciscitatur, quare diuinū cultū destituitis, aiunt se eundē in melius reformare & non delere, qui aut tam est a mente alienus, qui crederet diuinū cultū hactenus obseruatū, a concilijs & tota Christianitate a xij. apostolis, & sanctis pontificib⁹ dei martirib⁹ institutū & auctū, perire esse hīs cantunculis & cantilenis iam ab euangelicis si mijs in ecclesia decantatis. Etiam si uerba bona sint, est tamen melodia aliquando de Theodorico Veronen. aut Hilteprando ueteri, aut cantilenæ fabarū, neq; sunt humanæ excogitationes quicquid effecerint ipsi, at ea quæ fecere sancti dei, humanæ sunt inuentiones.

De nostro toti⁹ Christianitatis diuino cultu ita iura dicūt, sed nouo iure pro tali iniuria uerberat⁹ aut in exiliū mittitur.

Tt

A C T A

Sed si sacra ministeria turbauerit, uel celebrare prohibuerit, capite puniat C. de episco. & cle. Sed nouo. Et ideo missam abrogantes, & septem canonicas horas delētes, infames sunt quod publicis iuditijs præcipiantur puniri. Simile huic habetur in Auten. de sanc. episco. par. Si quis.

Quis ergo uobis demandat diuinum cultum a communi Christianitate institutū, uestro priuato iudicio leuare & auferre, contra iuris regulam. Quod omnes concernit ab omnibus approbari debet. De re. iur. li. vi.

Quare ergo in propria causa iudex estis, quum cōmunia iura id uentent. Ne quis sibi sententiam dicat C. Ne quis in sua causa. Generali lege decernimus neminem sibi esse iudicem uel ius sibi dicere debere. In re enim propria iniquū admodū est, alicui licentiā tribuere sententiæ. An nescitis nullam uos sententiā dicere debere nisi in partium præsentia, aut ubi partes contumaciter abessent ff de re iudi. le. de unoquoq; & le. cotumacia. Ideoq; non debuissetis uos in totius Christianitatis præiudiciū sic tulisse sententiam.

Quum met ipsi ignoretis quid reformare debeatis. Primo equidē missam mutastis ut non esset sacrificiū. Sed nouum finxistis canonem cum ueteris reiectione. Tertio quo deuotius missam celebrem haberetis, germanas missas legebatis, latinas abrogando. Quarto populū monuistis sub utraque specie corporis scilicet & sanguinis Ihesu Christi communicare, sicq; missam toties reformastis, donec illam cum blasphematiōe præsentis Christi ex toto deleretis ut supremā blasphemiam. Sic & greci Troiā reformarunt, & Titus ac Vespasianus Hierosolymam, Romamq; ciuilia bella.

Eius me monet uestra reformatio (ut exemplo dicā) quale apud Aesopū reperio, lupū scilicet anferes reformare uolentem reuincto sacco post tergū, dextra cœlum indicabat anferibus aditū pādens doctrina salubri, sinistra uero anferem iugulans in saccum detrucebat. Dextra baptismū docebat lava

crupa

M V R N E R I.

erum esse regenerationis humanæ, sinistra iterū uno apprehenso anseres in sacco ponit, quousq; hæc falsa demonstratiōe omnes anseres in sacco a tergo reuinctū collegit. Ita & uos euāgelici lupi dextra Canonē indicatis alterandū, sinistra calices furamini & missarū casulas, dextera docetis missam germano sermone legendam, sinistra redditus & missarū census furamini. Dextera ostenditis uenerabile sacramentū panem dumtaxat esse pistoriū, sinistra monstrantias, acerras, & aureas atq; argenteas clices depredamini. Credo uos non tam esse incogitantes quin me uestrā reformationē plane intelligere uideatis. Non debet cum ostensionē liciti illicitū perpetrari ff de Off. prest. l. e. illicitas par. Ne tenuis. Falsa enim demonstratio non potest ueritatis substantiam permutare C. de præci. impe. offe. Cum falsa. Neq; ullus in hoc mundo intellectus capere potest. ut furari, rapere, incendere, latrocinari reformationis nomen mereantur.

CONCLUSIO XI.

Famosus est qui piarū caussarū furo erogationis scilicet elemosinarum redemptionis captiuorum, alimentorum pauperum, de aliena substantia non sua dominum honorat, & res sacras prophano iudice distrahit.

Uertij suas rapinas & furta elemosinarum erogatione defendunt, sicut se ludas ungenti effusione cōmendabat, non quod de se ipsis aut certe ludæ de pauperibus curæ erat, sed ut euāgelium recenset, quia fures erant & oculos habebant. Nunc autem nō licet facere malum ut bonum inde sequatur, xiiij. q. v. Elemosina. Ad Ro. Et sicut aiunt quidam nos dicere, faciamus mala ut ueniant bona. Quorum damnatio iusta est. Et nemo nisi uniuersus orbis nouit, non multū gaudere pauperes de ipsorum erogatione. Docetq; Salomon de propria & non aliena substantia dñm honorare, Prouer. iij. Disce Thobias, de tua substantia da elemosinā Thobias iij.

Tt ij

A C T A

Hæc etiam si respondendi Virtus in uigorem transeat, ipsi utiq; ecclesiasticor; honorum dispensatores esse nõ debent. Diui enim Laurentij interest thesauros ecclesiæ dispensare, & nõ laicor;. Ideoq; & hæc furto absata bona a nullo usucapi possunt ab his qui ab ipsis illa emerunt, quia p̄r illicitã uendi tionẽ furtũ cõmiserunt C. de usucap. pro emp. uel transf. pã. Necem, tñ de hac conclusione satis superq; dictũ est supra.

CONCLUSIO XII.

Famosus est qui fidei & falsæ religioni, titulo & allegatione ueris dn̄is sua bona aufert, & ubi causæ cognitio ac prætor desiderat temere in competens iudicis adimplet officium.

Quarti fures euangelici, quor; Zwinglii caput est, ita respondēt sua furta glossantes, quod fictũ habuerimus & ex cogitatũ cultũ diuinũ, ideoq; & eis licere bona tali falso diuino cultui fundato capere &c. Nũc aut; ego respondēs quero, quis hæc dicat nostrũ diuinũ cultũ esse falsum, aiunt Zwinglius ipse. Quibus ego uicissim dico. Dicere Christũ Ihesum dn̄m nostrũ, sanctũ euangelĩũ scribere, & totius Christiani orbis fidẽm docere, dei martyres clamare, miracula ostendere, angelos fateri nostrũ diuinũ cultũ uerum rectum & saluiferum esse pro uiuis atq; defunctis. At nunc desigite uel omnibus his credere, aut certe uestro Zwinglio.

Iterum se iustificantes replicãt, ubi nam sacræ literæ iocueant nostrũ diuinũ cultũ esse saluiferũ & uerũ. Hic uos iam cõfundat deus uos famosi fures & prædones, hæc inuestionẽ facere debueratis, anteaq; neq; Zwinglio credidistis, nostra bona sic furando rapiendo, ut facere solent latrones neq; criminosi. Quir incompetẽtis iudicis adimplestis officũ in hac uestra diuini cultus allegatione, ubi causæ cognitio & prætor desiderari solet, iam quia nos facti spoliastis, primũ queritis si iustã uel iniustã causam habeamus. Vos affirmatis, nos negamus, & ius nostrũ maximis uoluminibus ostendimus, sicut fecit eruditissimus & nobilissimus Henricus octauus, Anglor;

M V R N E R I.

Anglorū Rex in suo de sacramētis libro, contra quem hactenus librum neq; uerbulo reluctari potuistis. Sic & fecit uenerabilis & probissimus Antistes Iohannes Rossensis, de quo uobis Erasmus Roterodamus improperat, quod in sua scripta nec mutire quidē audeatis, Clithouſeus Parisiensis & plures alij, ut sic ad minus negatio Cæsarū, Regum, Episcoporū, doctorū &c. causſam reddere debuisset suspectam & dubiā. Nam negatione sit res dubia C. de acqui. pos. le. Nemo, & de fi. instru. le. plures, ff. de trans. l. i. & ff. de coll. bon. l. i. par. Si cum possint. Insti. de interdic. par. Comodum.

Necesse hic est cōminisci historiā nobilissimi regis mei, & dñi Henrici octauī in præfato suo libro contra Lutherū inductam, de septem sacramētis, ait em̄ Marcus Aemilius Scaurus uir clarissimus & exploratæ probitatis, Romæ quū a Varius Sucronensi hominē parū sincero accusaret apud populū & orator oratione longa perorasset, ille breuiter & sua & populi fretus conscientia non dignatus oratione contendere. Quirites inquit Varius Sucronēsis ait Aemilius Scaurus negat, utri potius credendū, censetis. Quib⁹ uerbis applaudente populo, uir honoratus nihili futilem orationē elusit. Quæ percontatio non illi magis mihi uisa est quā in præsentī quæstione congruere. Vos Thuricenses dicitis Zwingliū concedere ut aliena bōna uī auferatis. Deus præcipit. Non furtum facies, utri potius credendū sit censetis. Christus saluator dicit. Hec est corpus meū, Zwinglius dicit, hoc significat corpus meū, utri potius credendū sit censetis. Augustinus, Gregorius, Hieronymus, Ambrosius cum omnibus doctoribus missam docent esse sacrificiū & uerus diuinus cultus. Zwinglius hoc negās idolatriā censet, utri potius credendū sit censetis. Vniuersus Christianus orbis septē acceptauit horas canonicas, quas Zwinglius reijcit, cui quæso credendū, censetis. Christi apostoli mulierū cœnobīa in sua uita instituerunt, quæ Zwinglius demolit, censetis cui credendū. Sed Barra

Tt iij

bam delegistis, Ihesum uero crucifixistis, quod neq; uobis neq; posteris uestris liberis & nepotibus ad honorem unq; reputabitur, quippe quod lutinista & fidibus canenti creditis, & uniuersae Christianitati diffidistis.

Nunc itaq; & hijs temporib; noster non ualet diuinitus cultus, neq; profunt monasteria, quae tunc proderant, & erant omnia iusta & recta, quando praenimia inopia uestros liberos in eadem intrudebatis, & paterna hereditate simul & materna priuastis, & iam scelus sceleris committendo eis omnia per uiam & latrocinia aufertis, hoc si animo infederat, quare non potius liberos uestros in primo balneo submersistis quam in hac tam iniuriosa exilia relegaretis. O uos infames nequam quid in proprijs filijs perpetratis. O patres iniqui, & omnis probitatis effeti, nunquid de illis legistis Deuter. xiiij. Caue ne derelinquas eos, quia partem non habent aliam in tua possessione. At iam nullam habemus partem in nostror; patrum & matrum possessione, & ea quae nobis diuina prouidentia & probi homines largiuntur, etiam a nobis aufertis.

Ita lex praecipit Christianis (qui uere sunt, uel esse dicuntur) specialiter demandamus, ut Iudaeis ac paganis, quiete de gentibus, nihil tentantibus turbulentum, legibusq; contrarium non audeant manus inferre, religionis autoritate abusi. Nam si contra securos fuerint uiolenti, uel eor; bona diripuerint, non ea sola quae abstulerint, sed conuicti in duplum quae rapuerint, restituere compellantur, C. de paga. & cetera & tem. Christianis. Si haec igitur de Iudaeis & paganis, si quiete degant, interdicta sunt atq; praepcepta, quare non magis etiam de nobis, qui eiusdem Christianae sumus fidei & religionis, eius dico fidei, quam ante sex dumtaxat annos nobiscum habebant communem. Etiam si quid falsi in fide repertum fuisset, quod longe abfuerit, & diuina auertat clemetia, nos eius falsi non sumus authores, magisq; nobis copati deberet, quippe quod propter aestimatam religionem omnia nostra hereditaria bona

M V R N E R I.

bona temporalia propter Christum dereliquerimus, & religioni quam ueram æstimabamus incumbentes, nihil eorum in seculo didicimus, quibus hic in mundo arte & labore uiuitur, & nunc absque ullo nostro demerito a nobis per uim auferunt domum & curiam, ciuitatem & patriam, priuant omnino alieno debito, in perpetuam mendicitatem compellunt, in exilia religant interim hi fures & prædones nostris bonis, splendide epulantur cum diuite epulone aliquando in infernum sepeliendi. Exi igitur aliquando nimia rei grauitate pressi, & tanti sceleris conscientia grauati, aliquid nostrorum bonorum præstant, tantundem est ut cum his nobis bonis datis pediculos excutere ualeamus, reliquum ipsi in magna superbia consumunt. Si deus iustus est non sinet aliquando tantam iniuriam inultam iri.

CONCLUSIO XIII.

Famosus est qui mutato consilio in alterius iniuriam uno teste non legitimo, uel certe pluribus nulla iuris habita ratione alienis bonis fraudem fecerit, quia lege iulia peculatus poena plecti iubetur.

Quinti nebulones euangelici furtiui dico euangelij dicunt se mutato consilio, fundationes diuini cultus in alium longe meliorem usum commutare, quum tamen luce clarius sit, neminem posse consilium suum mutare in alterius detrimentum, fide re. iur. Nemo, & non est nouum.

Taceo id eos facere in unius testis ore sicut Zwinglij, huc uerum censent contra totius orbis Christiani testimonia, & contra dei uerbum ita sonans. Non stabit testis unus contra aliquem, quicquid illud peccati & facinoris fuerit, sed in ore duorum aut trium testium stabit omne uerbum, Deute. xix. Etsi dixerint se plures tribus habere testes, ego centum mille uni ipsorum testium opponam quotquot habuerint.

Conclusio

A C T A
CONCLUSIO XIII.

Famosus est qui tumultu, seditione, concussione, religiosorum peculia, mercedes laborum suorum rapit, despoliat, scindit, frangit, & quia se atque sua bona deo dedicauerunt, sacrilegij poena grauissima mortis puniendus.

Sexti euangelici nebulones se excusando dicunt ciuitatum communitates in culpa esse, quas uel domare non possunt, neque imperio gubernare. Si nesciunt regnare, deponant imperium, consensus posterior mentes eorum iudicat uanas. De tumultu habet Exo xxiiij. Non sequaris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio plurimorum acquiesces sententiae, ut a uero deuias. De seditione ita lex ipsa perhibet. Per hanc legem punitur qui incipit & occasionem praestitit seditioni ff ad le. Cor. de sicca & uene. le. Eiusdem legis pars. Item qui auctor. Est enim scelus sacrilegio simile, ubi homines armati conueniunt contra rem publicam & seditionem facere publicis iudicijs corrigendum.

Sed & C. de his qui ad ec. confu. le. denuntiamus ita habetur. Denuntiamus uobis omnibus, ut in sacro sanctis ecclesijs & in alijs quidem uenerabilibus locis, in quibus cum pace & quiete uota competunt celebrari, abstineatis ab omni seditione. Nemo conclamationibus utatur, nemo moueat tumultum, aut impetum committat, uel conuenticula collecta multitudinem quolibet parte ciuitatis uel uici, uel cuiuscumque huiusmodi colligat, aut celebrare conetur. Nam si quis aliquid contra legem a quibusdam aestimet perpetrari, licet ei adire iudicem & legitimum postulare praesidium. Sciant sane omnes quod si aliquis contra huiusmodi edicti normam, aut agere aliquid, aut seditionem mouere tentauerit, ultimo supplicio subiacebit.

De concussione docet Iohannes Baptista milites dominorum dicens, neminem concutiatis. Et si simulatio praesidis iussu concussio interuenerit, ablatum eiusmodi terrore restitui praeses uinciae iubet, & delictum coerces ff de concussio. le. i. Ita deberent ciuitatum consules seditiosos compescere, quid autem usque

in hac

M V R N E R I .

in hæc tempora fecerunt sufficienter uisum est.

Actu. xxv. ita dicit diuus Paulus. Ad tribunal Cæsaris sto, ibi me oportet iudicari, Iudæis non nocui, sicut tu melius nosti. Si enim nocui, aut dignū morte aliquid feci, non recuso mori. Si uero nihil est eorū quæ ibi accusant me, nemo potest me illis donare. Cæsarem appello. O uos heretici & iniusti ciuitatum cōsules & Senatores, nos clerici & monachi una ad Cæsaris tribunal astamus, eius sententiæ subiecti, ibi utriq; dicit iudicandi, nihil uobis noximus, ut met ipsi bene nouistis. Si enim morte quid dignū egimus, mortē uoluntarie patiemur. Si aut̄ omnium horū in nobis nulla est culpa, in quibus nos accusatis, quare ergo patimini nos depredari & nocere nobis uestros seditiosos in corporibus, bonis & honoribus. Appellamus cum diuo Paulo Cæsarem. Sed eius rei deus in cœlis cōmiserat soli, & mundo uniuerso notū est, quod hæc omnia in præiudicium & contemptū Cæsaris facitis, ita tumultuantes ne imperium suum in exordio firmare quæat, & pacem regno donare, repugnareq; non possit Theucro crucis Christi hosti & inimico, ita uos docent uestri fures prædicatores superiorib; & principib; uestris obedire. At spero deum e proximo Cæsari affuturū, ad opprimendā hanc uim uestrā & in enarrabilē iniustitiā, hocq; confidite, uester erit patiendi locus, quum uerit Cæsar, sicut noster iam adest nobis.

De mercede uero laborū religiosorū & oim manibus laborantū Deut. xxiiij. habet. Non negabis mercedē indigentis & pauperis fratris tui siue aduenæ, qui tecū morat̄ in terra, & intra portas t̄as est, sed eadē die reddes ei precium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est, & ex eo sustentat animā suam, ne clamet cōtra te ad dñm & reputetur tibi in peccatū. Quo ergo iure contra hoc diuinū ius non solū mercedē religiosorū reddere differtis, sed omnino aufertis, uos uideritis.

CONCLUSIO XV.

Famosus est qui religiosas edes expilauerit, effregerit, expu-

Vu

A C T A

gnauerit, quia lege iulia de ui publica tenet capite puniendus.
 Septimi euangelici similes dicunt se nostra bona immobilia
 domos & monasteria nostra expugnatione nostra possedisse.
 De quo Leuit. vi. sic scribitur Et reddet omnia quae per frau-
 dem uoluerit obtinere integra, & quintam insuper partem
 domino cui damnum intulerat.

De omni quod destruit tibi obesse non potens, ut scilicet
 sunt infringere uitra & fenestras, rumpere ianuas, dilacerare
 libros, fornaces demoliri, uasa effundere, & eiusmodi sce-
 lestorum & improbissimorum uiroꝝ clara facinora per euangeli-
 cos nequos & nebulosus facta in ecclesijs domibus & monasterijs,
 praecepit Moyses ex diuino ore Deu. xx. Nec potest bellantiũ
 contra te augere numerũ &c. Hæc in quibus si hostibus facere non
 licet, quare tuis ciuibus & liberis ex tuis lumbis genitis fieri li-

Neque interest si nullus factus sit concursus, nec (ceret,
 quisque percussus, sed nihilominus aliquid captum est, nihilomi-
 nus legi de ui priuata dinoscunt obnoxij ff ad le. iul. de ui pri-
 uata le. Nec interest. Et quicquid eo modo alienat, improbe possi-
 det C. Vnde ui. Auctoritate in uer. improbe postulatis.

Ideoque si quis in tam uesana deciderit pertinacia, ut bonorum
 rei publicae possessionem aut certe aliorum quorumlibet hominum
 ante latam iudicariam sententiam ui detineret si bona sunt uim faci-
 entis, debet & bona & possessionem restituere, & illorum bono-
 rum dominium perdere. Sed si alienis bonis uim facit, non solum
 bona restituere debet, sed & cum bonis aestimatione C. Vnde
 ui. Si quis in tanta. Satis itaque hic dictum est de famoso facto &
 ciuili ac poenali poena eorum qui uim faciunt.

CONCLUSIO XVI.

Famosus est qui concussione interueniente eiusmodi terro-
 re absentis bona pro derelictis habet & aufert quia praeses re-
 stitui iubet & delictum capitali iudicio coercet.

Octauus euangelici nequos, ubi timore ac seditione & tumultu
 clerici uel monachi aufugerunt, omne quod remanserat
 accipiebant

M V R N E R I.

accipiebant, eorum bonorum se domini aestimantes, quippe quod pro derelictis habebant, quod omnino fieri nequit, id enim pro derelicto habet quod uerus dominus eo rejicit animo, quod talia in suorum bonorum numero amplius habere nolebat, insti dere di. par. Pro derelicto, secus autem est de clericis seditio ne & tumultu aufugis.

Et tenetur quilibet scire quid non sit suum C. unde uile. fi. sed & quod non sit suum aliorum esse C. unde uile Conquærebatur. Sed & nullus nostrorum bonorum in licitatione uel subhastatione aestimationem ponere debet, etiam si uenalia forent, etiam si ludæi essemus, ius enim hoc requirit ut cuiuslibet suorum bonorum dominum demandetur C. de lud. & cæli. Nemo.

CONCLUSIO XVII.

Famosus est qui ablata religiosorum bona etiam in quoscunque pios usus dispensat, & inuitis dominis contractat.

Si furtum est contractatio fraudulenta rei alienæ inuito domino &c. sicut supra sufficenter est probatum & ostensum ff de fur. le. i. Et uos nostrorum bonorum inuitis nobis procuratores esse uultis, nescio ego ullo procuratore uos comparare, quæ procuratore in tunica fulua, bursam in collo portantis dominus nostri Ihesu Christi, merces autem horum procuratorum est suspensio, sitque hic satis dictum de uestra mendaci responsione, & furo ac stibis quibus maxima uestra furta, rapinas, sacrilegia exornatis & coloratis. Interim uniuerso orbe uestra scelestia mendacia & facinora non ignorante.

SEQUUNTUR CONCLUSIONES

de iniurijs & contumelijs uiuorum. Et primo cum deo dicatis uirginibus perpetratorum.

Famosus est, qui deo dicatas uirgines lege prohibitas ducit uxores, incesti ueritque coniugij se nuptijs funestans, cum ex eis editos liberos lex pro nullis liberis habere præcipiat, & a patre non alendos demandet.

A C T A

Hac in conclusione miros in me impetus faciunt, & pernitiosissime insolefcunt, qui sacras duxerunt meretrices, uirgines dicere uolebā, at ego illis palā faciam, non esse me qui hæc loquor, sed spiritus patris mei dei qui in me hæc intonat, & lex ipsa, illis succenseat, non mihi, quæ ex eorū ore hæc ipsa cōscripsit.

In lege diuina scriptū est Deut. xxiiij. Quum uotū uoueris dño deo tuo non tardabis reddere, quia requiret illud dñs deus tuus, & si moratus fueris reputabitur tibi in peccatū. Si nolueris polliceri absq; peccato eris. Quod autē semel egressum est de labijs tuis, obseruabis & facies sicut promisisti dño deo tuo, & ppria uolūtate & ore tuo loquutus es. Ex qbus uejbis clare adparet deū a nobis exposcere uoluntariē emissa uota.

Item Nu. xxx. specialiter de mulierib⁹ ita habet. Mulier si quippiā uouerit, & se constrinxerit iuramento, quæ est in domo patris sui, & in ætate adhuc puellari, si cognouerit pater uotum quod pollicita est, & iuramentū quo obligauit animā suā & tacuerit, uoti rea erit. Ex hijs duab⁹ auctoritatib⁹ aperte ostenditur & uotum sola uoluntate factum, & cum iuramento firmatum utrumq; reddendum.

Paulus i. Corinth. viij. ait. Nam qui statuit in corde suo firmus non habens necessitatē, potestatem autē habens suæ uoluntatis, & hoc indicauit in corde suo seruare uirginem suā, bene facit. Igitur & qui matrimonio iungit uirginem uiam, bene facit, & qui non iungit melius facit. Quum igitur a nobis continētia uota deus a nobis exposcat, dicatq; diuus Paulus bene factū esse, quis tam uellet a mentis ratione tanto deuiare, ut deum a nobis dicat aliquid impossibile exposcere, quod Paulus melius factum esse doceret.

Sed nostri euangelici nebulones & neq; ut suam luxuriā habeant securā, eam matrimonio fūco honestant, & in corda hominū uenena transfundunt, continentia esse impossibilē, aut ergo nubere oportere, aut aliqd scelestius & turpius perpetrare. Ex tribus iam dictis auctoritatibus patet eos impudenter

M V R N E R I.

clenter de continētia mentiri. Secundū pessime est & dictū & cogitatū in uniuersum humanū genuū, in uirgines, uiduas, adolescentes, uiduos, monachos, moniales, heremitas, anachoritas, sed & in fere oēs sanctos dei. Et in Christū Ihesum met Om̄ nostrū, adeo ut eiuscemodi neq̄ talia euomentem ab hoc orbe delendum iudicandum esset.

Conquerunt hī porci semper in luto luxuriare se uoluntates ipsi continere non esse in eorū potestate. Id omēs diaboli uelint, impudicis colō abitant mulieribus, ebrīj, gulosi, & ad palata semper exundantes, omnibus horis crapulā suam exultantes, nullius dei penitus apud eos est abstinentia, nulla sacerdotalis cōuērsatio, dies noctesq; uina ingurgitant, & repletus uenter de facili aestuat in libidinem, & Salomone teste in uino est luxuria. Aiunt se experiri & contra eorū uoluntatem pollui, sed hęc quādam continentia & castitatē, quæ uirtus est cordis & mentis & non culi, neq; erit delictū nisi fuerit uoluntariū. Vnicū tamen fatebor illis graue esse, adeo ut uir sanctus Franciscus cōtra hunc sp̄ritū nudus se niue & frigore debilitarit. Diuus Paulus hunc a se tolli dāmonē enixe rogauit, Hieronymus etiā in arcta pœnitentiā positus, choreis uirginū sibi uidebat interesse & c. ergo uirtus est castitas cui cœlū debet, quæ sic tendit ad ardua, parū est quod delectat, æternū uero quod cruciat, labor est ingens, merces autē copiosa. Oh hoc Christus saluator dixit. Aliqui castrarunt se propter regnū dei, in quibus clarissime de potentia loquūt, quod nos scilicet castrare possimus, mox de difficultate subiungēs. Qui potest capere, inquit capiat. Qui de hoc prolixius & loqui uelit & disputare, libellum Iohannis Dietenbergij legat, Lutheri uotis monasticis respondentem.

Præterea si continentia & castitatis uota, ut cætera quoq; uota deus a nobis exposcat, ut supra est dictū, deo dicatis monialibus uirtute diuini uerbi præceptū est non nubere, quod sinubant, priora uota irrita facientes, æque famosæ sunt cum

cum his mulieribus quæ primo marito uouerunt, alterum superducentes. Sicut & uir quispiam qui primæ uxori alteram superinduxit ff. de his qui no. infa. le. Quid ergo.

Quod si quis temerari non dico raptæ, sed deo dicatæ & sacratæ uirginæ matrimonio sibi copulare, huc lex iubet capite plecti C. de episco. & cle. Si quis, & quæ de uiris diximus, de mulieribus dicta esse uolumus. Sic ergo nubentium contra diuinas & humanas leges bona non hereditibus sunt permittenda, sed fisco applicanda C. de incest. & inuti. sup.

Pene uero contra leges & illicite sic nubentium sunt, quia omnia eorum bona confiscanda sunt, sed & bona dotium in exilium relegandi sunt, debentque cingulo priuari & honore. Et si infirmi fuerint status uerberandi sunt C. de incest. & inutilib. nup. ea.

Nec sunt liberi eorum naturales nuncupandi, & ad paterna bona recipienda indigni, nec patri præcipitur eos alere & educare C. eo. Ex complexu.

Sed in specie de sacerdotibus præcipitur Leuit. xxi. Sacerdos aut uile prostitutum, & quæ a uiro repudiata est, nec uiduam ducet uxorem, quia sanctus est domino deo suo, & offert panes propositionis. Nunc autem his temporibus communiter aut ducunt moniales, uiduas uel meretrices, aut certe suas fornicarias, cum quibus illis prior fuerat consuetudo, aut alibi qui uanas mulieres sacerdotibus a deo interdictas, tamen est illis mens constans & integra iuxta uerbum dei se regere & ambulare.

Propter hanc igitur conclusionem nemo mihi sit molestus, sed deo Moysi & legibus ipsis ita præcipientibus.

CONCLUSIO XIX.

Famosus cum sit is qui hoc scelesto contubernio deo dicatarum uirginum nephanda licentia se commaculauit, consequens est, ut liberi sic geniti omnis paternæ substantiæ & beneficijs sint indigni, nec naturales nominandi.

Hoc conclusionis huius consequens clare habetur C. de incest.

M V R N E R I.

cest, & inuti. nup. Ex compleu. Nunc autem ecclesia neminem ad continendum seu uouendum compellit, ideoque neque de pontifice, neque de ecclesia conuenerere possunt. Sed in ordine quem prestat ecclesia, continentiam uult habere connexam, & hoc facere potest, sicut quiuis alter qui sua bona dat cum onere ab eo imposito ff de pactis in traditionibus.

Qui igitur sacerdotio initiari cupit, non ad pompam, neque ad superbiam, sed ad utilitatem, hic prius suam potentiam emittatur ad onus suscipiendum, quod portare conatur, quod si ei nimis fuerit ponderosum, se scilicet continere in sacerdotali officio, quod si se posse presumat, nihilominus hoc officium cum timore suscipiat. q. i. Non est putanda.

CONCLUSIO XX.

Famosus cum sit qui deo dicatam sibi desponsat, & contra leges coeat, consequitur ut nec uir, nec uxor, nec nuptiae, nec matrimonium, nec dos, nec patria potestas intelligatur, quia lex huiusmodi liberos uult uulgo fuisse conceptos, & contrahentes exilio, bonorum confiscatione, uerberibus & infamia damnat.

Hac conclusio probatione non eget, quia de uerbo ad uerbum ex lege sumpta est, Insti. de nup. par. Si aduersus.

Nullum enim pactum conuentum sed neque contractum interuenisse inter eos presumimus, qui contra leges contrahunt, C. dele. & con. prin. par. Nullum enim. Et quod ex eis sequitur, nullum rōboris esse uolumus, sed inutile C. eo. le. ea. Sed & si.

CONCLUSIO XXI.

Famosus est qui sacras uirgines in nuptias ausus fuerit sollicitare, promouere, solemnizare, facultatem dare, & cum posset non prohibere, quia in maleficijs uoluntas non exitus spectatur.

Omnibus uitae meae diebus audiui non expedire pediculos in pelliceis educare, fouere, ac enutrire, quum suapte natura ibi incrementum. Quare ciuitatum regentibus & rectoribus

ex toto

A C T A

ex toto non æstimarã necessariũ, sed eorũ probitati & honestati multo plus fuisse decẽs & honorificũ, monasteriorũ clausuras nunq̃ referasse tam uiroꝝ quam mulierũ, ad eorũ profugia non consuluisse, auxilia præbuisse, & millecupla praxi uolentiã intulisse contra dei præceptũ, contra leges, q̃ eorũ uotis desciscere & deo non seruare, quæ sua met uolũtate sponponderant, causa profecto a qua om̃is urbiũ & ciuitatũ probitas merito abstinere debuisset. Sed quid cordibus eorũ delituit, nostri rapti census, redditus, & decimæ prodiderunt, Quibus & si ditiores facti sunt, hoc tamẽ illis ipsis nostris bonis nomen est parũ eis, ut cum ueritate eis improperare possimus, eos improbos & famosos factos. *Verũ* certe proborũ ro intollerabilis & horrenda.

Sed ad Conclusionem non illos puniri modo qui fecerũt, sed qui opem, auxilium, consilium, & ad talia facienda consenserunt *Leuit. xx. in Ver. Succidamq̃*, & *ad Ro. i.*

Quod aut̃ in maleficijs nõ exitus sed mala uolũtas spectet, habes ff *ad le. Cor. de sicca & uene. le. diuus Adrianus.*

CONCLUSIO XXII.

Famosus est cõmuni Christianorũ Heluetiorũ a suis progenitoribus introducta consuetudine, qui etiam in bellicis cladibus puerperæ, seniculo, infanti puerulo, præpitero, sacris ecclesijs & uasis deo dedicatis, quid per uim intulerit, abstulerit, prophanarit, capitali iudicio obnoxius, maiore procul dubio infamia notãdus, qui id ciui fuerint ausi intẽrare, qd̃ sua laudatissima consuetudine cuiq̃ nec in hoste licebit.

Qui apud Heluetios in bellicis motibus eorũ iuramẽta audivit, de hac consuetudine recensere potest. Neq̃ est in mundo qui eam non fateatur Christianã, probam, laudabilem & omni honore dignã, ideoq̃ & legibus cõparandã, nec cũ honore intermitteri potest, neq̃ huius cõsuetudinis præuaricator minus puniri debet, quã legũ trãsgressor *i. q. vii. Si quis.*

Quomodo aut̃ euangelici nostri se erga clerũ, monachos, moniales

M V R N E R I.

moniales, non in bello dico, sed in eorum met suscitata seditione, furando, rapiendo &c. heu nulli est non cognitissimum quæ neq; Thurca nobis fecisset, supra nimio plus dictum est, & hic non nisi cum summo tedio ultra narrandum.

CONCLUSIO ° XXIII.

Famosus est qui non citatum, non uocatum neq; conuictum, aut certe nullius iudicij uel reum uel obnoxium de sua possessione & iure uiolenter, aut per sententiam deturbat, exilio damnat, aut quouis alio iudicio publico molestat. Cum ius & lex de oibus bona presumat, donec oppositum iure constet & pbeat.

Deus iustum iudicium in proximo faciendum præcipit, Leuit. xix. Et quod iustum est uel esse credit, iuste est exequendum, Deute. xvi. Quodq; bonæ uia: initium sit iustitia, plusq; accepta deo quam uictima, Prouer. xvi. Neq; bonum est derelinquere ueritatem iudicij, Prouer. xviij. Et docet nos diuus Paulus armatos esse per arma iustitiæ a dextris & a sinistris. ij. Corinth. vi. Sed hij nostri euangelici neq; moliti sunt diuinam iustitiam ab hoc seculo delere, interim se nihilominus dei ministros iactantes, & uerbi diuini imitatores. Vbi queso hoc est dei uerbum, cuius uirtute hæc facti uia est incedendum, tale quid uerborum dei ego non reperio etiã in omnibus libris meis. Hoc autem ex eisdem ipsis libris cõpertum habeo, absq; iustitia nullum esse mel dici posse uere Christianum, Iaco. ij. Qui autem in uno delinquit, factus est omnium reus, & tamen egerrime ferunt, quando heresi accusantur, quid ad hæc dicerent apostate, si eos non esse Christianos airamus, pro ut non sunt, quid ad me etiam si hoc eos male habeat, saltem ueritas ita sit.

Quumq; iudex non damnat, sed lex ipsa xxxiij. q. v. Homicidas, quare igitur hij scelerati heretici absq; ulla lege clericos & religiosos damnarunt, & publicorum iudiciorum pœnas intulerunt, quod nec quisq; licitorum esset facturum.

Et ubi hij heretici fures scripta iura non legissent, potuissent saltem in sacris literis, uel tñ pede offendisse Actuum, xxv.

A C T A

Sine cōratione uidet̄ mittere uinctū, & causas eius non si-
gnificare. Et si quod crimen est in uiro accusent eum. Eo. ca.
in Act. Sed quid plurib⁹ de his nebulonibus recenseā & eorū
malefactis ac iniustitia, si probi permanere uoluissent, nō fu-
issent facti euangelici? Hæc breuibus tota est ueritas. c

C O N C L U S I O XXIII.

Famosus est qui ciuem, incolam, aut quemlibet aliū suis clau-
sum muris, territorijs, ditionibus, ciuilitatis onera sustinen-
tem, uel hospitem etiā cuiuscunq; statū & conditionis, nul-
lo iuris uigore a suorū bonorū dominio, possessione titulis de-
pellit, uiolēter quā illorū aufert, furtū, rapina & oppressio,
nullis unq; uel fidei uel pb̄tatis fucis honestanda excusanda.

Salomon ait Prouerb. iij. Ne moliaris amico tuo malum,
quum ille in te habeat fidutiā, mortē ego potius oppetissem,
quam credidissem, & de ciuitatū rectorib⁹ tale quid fuisset
suspiciatus, quod in clericis & religiosis factū & infamia eius-
cemodi uim & iniuriā intulissent, qui multis annorū centen-
is in prosperis & aduersis eis cōmorati sunt, onera ciuilia porta-
runt, & omni procul dubio in eorū anxietatibus & angustijs
cum eis mortem perpessi fuissent, ut sic ab eis omni prorsus iu-
stitia exclusa, mentem alienassent, factū obfuisent, & sine
eorum culpa in exilia & Ancyras relegassent. At iste nunc ex
uentre matris suæ neq; est scelestissimus, nisi quem tate & fi-
dutiā locata sunt, & nulla hostilitate indicta, nullo suo saluo
honore plus quā hostis nocet atq; ledit, sub probitatis & ami-
citiæ palliolo. Quære obsecro ab his ludis Ihesu. Christe ad
quid uenerint, osculo prodituri.

Hoc peregrino facere prohibentur Exo. xxij. Aduenam
non contristabis, neq; affliges eum. Deutero. xxiiij. quanto
minus suis ciuibus, incolis, sed & proprijs liberis a se genitis.
Literas nobis dederunt atq; sigilla, non minus nos defendere
quam suos ciues, libertates, nocte non uigilandi, bellandi,
custodiendi. Tutores nobis dederunt Economos &c. nostrā
utilita

M V R N E R I.

utilitatem promouendi, & dāna nostra præcauendi. Quis est per immortalē deum tam infidus, qui sub hac tanta faciē amicitiae tutelæ &c. quid mali suspicāre potuisset. Quando nos unq̄ dignati sunt uiuere, uina extulimus absq; omni mensura luceos flauos illis decoximus, ius carniū fuluum, quasi met ipse deus adesset. O uos nequā, O uos ludæ proditores, O nebulones perfidi, quā nos turpissime decepistis, centum mille diaboli uobis hos flauos luceos apud inferos benedicāt.

Qui irrogauerit maculā cuiilibet ciuium suorū, sicut fecit, sic fiet ei. Aequū iuditiū sit inter uos, siue peregrin^o siue cuius peccauerit, quia ego sum dñs deus uester, Leuit. xxiii. Nulla erit distantia personarū. Ita paruū audietis ut magnū, nec accipietis cuiusq; personam, quia dei iuditiū est, Deut. i.

CONCLUSIO XXV.

Famosus cū sit, q̄ nullq; iuris uel forma uel ordine seruato, in personis aut bonis quiddā fecerit iniuriū, facto siue uiolentū, maiore & dupla notat infamia, q̄ post illatā iniuriā cū eiusmodi innocētib^o, oppressis & expulsis, nulla restitutiōe præuia paciscit, dānose cōcordat, ac aliena bona diuidit atq; partit.

Hæc conclusio nulla indiget probatiōe, sed uniuerso mundo est uera habita, hunc esse scilicet furē, qui mea bona furat, & maximus malefactor & neq; qui nullo iure post facta furta, uenq; cogit de suis met bonis recipere quantū sibi placuerit. Nihil ergo mihi dat. Idem enim est nihil mihi dare & meum dare mihi, Insti. de lega. par. Sed si rem legatā, in prima ablatione efficit fur, in secunda ui retentione raptor.

CONCLUSIO XXVI.

Famosus est & non sine consensus suspitione, q̄ in seditiosos & tumultuantes re male gesta libellis inuectus, depredationes, furta, rapinas nobilibus factas detestatur, clericorū autem siue religiosorū consimiles iniurias neq; in uerbo committitur, quasi in miserabili persona liceat, quod in nobili lege & infamia est prohibitum.

A C T A

Hic & si nullo modo necessariū esset in Lutheranos nebulones crimen iniiceret suspicionis effusi sanguinis miserorū rusticorū tumultuantū, & in seditiosam libertatē proclamantiū in prædicatores, dico noui fucati ementitæ glosati euangelij, & in eorū receptores, defensores, consentientes, quorum id nemo non nesciat, faciam tamen ex superabundantiæ cui uideamur ullam iniuriā irrogasse aut falsitatē, ut ipsi solent pauperis speculis exornasse, & certos Lutheri locos citabo, quibus rusticorū crabrones irritarant, re adhuc integra, at iam re pef sine gesta ex eodē ore calidū efflant, ex qua prius frigidū exufflarunt. Nam hoc ego Lutheri factū improbissime & iniquissime gestū cenfeo, quod scilicet ab initio tantis curis miseros rusticos in seditionem clamorosam sollicitauerat, & uix in hanc facti uiam suis libellis cōpulis, euersa autē re tota caput suum extrahit, & quum Iuda proditore pœnitentia ductus, Iudæis triginta denarios in templū reijcit, immerito uiuens doctor præceptor, fomentū, suscitebulū, & initiū tantæ pceptæ cladis, discipulis iā mortuis, q̄s hac uenenosa doctrina seduxit.

Sed & hoc improbū & famosum iudico, quod post sanguinem rusticorū fufum in eos solos inuehit, pluresq; enim ciuitates clericis & religiosis multo plura furati sunt & rapuerunt, quā rustici contra deum ius phas & æquitatem. Hoc idem & multi Lutherani terrarū dñi fecerunt, quos omnes ne uelulo quidē in restitutionē adhortatur, taceo quod inuehendo in faniret ut in rusticos, indulgentias quoq; elargit eis qui alii quem ex eis occideret, quemadmodū miseris fecerunt rusticis.

Age nunc ostēdamus quibus uerbis rusticis bilem mouit, colerā auxit, & in seditionē cōcitauit. Contra Siluestrū Priorem scribēs dixit, Non solū rusticos & simplicē populū, sed & reges ac principes debere omni armorū genera in Pontificem Cardinales & spirituales efferrī, debeatq; potestas secularis libere suo uti officio, neq; animaduertere qd contra hoc ius scribat canonicū, quod totū fuisset fictū & excogitatum.

Itē

Item in libello ad germanā nobilitatem, concitat Christianos nobiles in Pontificē, ut in cōmunē totius Christianitatis hostem & destructorem, Rusticis equidē & urbium ciuibus melle ora eorū illiniuit, ad dei uerbū defendendū, atq; Christianam libertatē tuendā, donec ad hoc faciendū omnes rabidi ut canes absq; ulla ratiōe facti sunt. Quam primū aut res eo deducta est, ut in monasterijs & ecclesijs nihil magis furandū rapiendū repertū est, iam euangeliū defensum fuit, & Christiana libertas uendita, factiq; sunt ex toto liberi, quales sunt quos iura deditis appellat, id est ex emphiteotis cēsis redituarijs facti sunt, in uita pariter & in morte serui, hoc est, duplicatum est iugum eorum.

In Babylonica captiuitate ita scribit. Fideliter clamo nullo iure Christianis imponi posse ullam legem, neq; ab hominibus, neq; ab angelis quam met ipsi uelint & patiunt, quis hic non uidet effrenes eos fecisse, neq; solū a iugo canonū, sed & legum imperatorū soluisse uniuersos Christianos.

In quodā paruulo ad iudicandū libello ira digerit. Iam ita claudimus. Vbicunq; Christiana est congregatio, quæ euangeliū habet, non solū ius habet & potestatē, sed ad hoc tenet per salutē animarū suarū, & per uota ac iuramenta Christo in baptismo facta, ut uitet, fugiat, deponat, & obedire recuset superioribus religiosorū episcopis scilicet, abbatibus &c.

Vbicunq; hī euangelici fures prædicant, ibi neq; pax est, neq; quies undiq; seditio & tumultus; palam enim prædicat euangeliū portare tumultibus & seditionib; inualescere secundum Christi uerbum. Non ueni mittere pacem sed gladium, ego hæc sapissime ex eorū ore audiui.

In quodam libello ad Senatū Pragensē Lutherus ita scribit. Non est sperandum talia cum pace & externa quiete fieri posse, sed suprema seditione & tanta tempestate, ut fere nauicula uideat̄ tota submergi. Quid aut̄ ad hoc aliud dicam quā Petri uerba, oportet deo magis obedire quam hominibus.

Ideoq; & illud in primis uos conone debet ad procedendū, ubi principes & superioritates uobis uideritis repugnare seu aduersari, certo ex hoc iudicio scituri ex deo hoc esse quod cepistis, deumq; uobiscum esse. Ex quibus Lutheri uerbis Pragenses non modicā habuere displicentiā, ut plerofq; Lutheranos occiderint, alios e regno expulerint, Hussiticā sectam insuper relinquentes, Christianā se dederūt unitati, ex quo laus & gratia deo. Quibus ex uerbis liquido claret Lutherū omniū seditiōnū facile fuisse principem & ante signanū, nec solos rusticos mouere uoluisse aduersus nobiles, sed & ciuitates cōtra principes & reges. Neq; unq; usus est populus in hoc mundo de seditiōnibus & discordijs plus gaudere, quam hij neq; & rabidi nebulones. Nunc autē quum miseros rusticos uix in seditiōnē multiplici suasionē sua compulit, & exciitauit, & re pessime administrata, ut gratiā retineat principū, retineatq; rusticorū & animas & corpora dāmonibus ipsis dat & obijcit, extra omnem honestatis modū in iam mortuos execratur, & maledicit. Quumq; rusticorū concursus in summa clade & strage fuerat, duxit sibi deo sacram uirginem in legitimam meretricem, in maximo gaudio triumphans, exequias, tricesimumq; hoc modo suis discipulis celebrās. Quis autem a seculo unq; audiuit monachos nupsisse.

Sed quid plura referā. Nemo nisi deus & uniuersus uobis nouit, quomodo hij euangelici nebulones simplicem populum primo in nobiles concitarint, & inobediētē fecerint, secundo nobiles in religiosos. Ex quorū numero apud Franciscum de Sickingen pleriq; ante Treuerim germanas iamq; legebant missas, nobilē & strenuū uirum seducentes, qui iam omnes missas ut idolatriā abominant, ita non nouit hoc hominum maledictū genus sibi met in docendo constare. Et ecce uir nobilis mortuus est, quū superuiuant hij neq; apostate religionis Christi. Tertio Cēsarem, principes, ciuitates, terras, cōmunitates, in tātas discordias, rixas, cōtentiones inuoluerunt.

rum,

M V R N E R I.

runt, ut se explicare nequeant, nec nobis summa spes e proximo Thurea ad futurum, qui nostras dirimat lites & bella, & ad huc tam caeci sumus ut istos neque criminosos foueamus, nec occidimus, pestes & exitia totius humani generis.

Rusticos ne ego defendo, quod illis iniquis euenit, merito passi sunt. Hoc autem me habet miserrime, ut post tantum fufum sanguinem bellorum authores (euangelicos fures uolo) superuue refinunt, & a rectoribus ciuitatum defendunt, educunt, nutriuntur, absque ulla tractatione demeritorum poena, sed & ex publico arario uicitant, ne nobis neque & nebulones desint, qui rusticos exterminent, nobiles depauperent, & religiosum statum suis furtis, rapinis, & sacrilegijs deleant.

Sed & hoc ex corde doleo rusticos ob eorum furta & sacrilegia, trucidatos consules uero ciuitatum de quibus maior est providentia & sapientia praesumptio uiuere impunes, qui multo plura furati sunt & rapuerunt, ac ab ecclesijs alienarunt, quam miseri rustici, quasi hoc solum rusticis praecipit sit. Non furtum facias. Non concupisces rem proximi tui, & non aequum ciuitatum incolis, de hoc tamen plura cum apparuerit contradicere, sed scio hos neque euangelicos nunquam ausuros quicquam contradicere.

CONCLUSIO XXVII.

Famosus est, qui de fide disputando & praedicando personarum subornatione, clamore, tumultu, terrore, minis, aut quouis alio quaesito colore calumniam fecerit, quo minus pars altera de cuius prauidicio agit, libere suae causae merita tueatur, atque defendat.

De fide disputare duplici ex causa prohibentur est. Prima ne ex hoc de exemplum tumultuandi & periurij, Secunda ne iterum in dubium reuocet, quod semel bene est definitum & determinatum. C. de summi. & fi. ca. Nemo clericus. Alioqui quod unquam determinaret, per temerarios & friuolos iterum in dubium reuocaret, neque hoc modo Christianitas ipsa unquam esset quiete habitura, quod hoc nostro tempore experientia didicimus.

Ex mul

A C T A

Ex multis dolis fucis & technis non est hæc minima euang-
gelicorū furum, quæ simpliciter Christianū populū deceperun-
atque seduxerunt, quippe quod hactenus multa illis fuerint oc-
cultata ad eorū salutem pertinentia, quibus a doctis seducan-
tur, & a diuino uerbo auertant, quæ techna maxima est caus-
sa effusi sanguinis rusticorū & percepti damni.

Quo dolo hi apostolici neque hoc modo utuntur, primo enim
se offerunt coram tota cōmunitate disputaturos, ad quam di-
sputationē congregant & accurrunt quosorū generū stulti,
pariter & neque huius factionis consci, iacobellus fistulator,
Henrichus Pfulpensis, Conradulus Butly, & ceteri mecha-
nicorū sutorū, sartorū, cerdonū, coquorū, oprobri & bonifilij
& disputatores famosissimi, hi tales actanti rei publicæ Chri-
stianæ censores germano sermone oīa rident, & quodcūque
a catholicis profertur illudunt, clamant, obstrepunt, sibilant,
manibus plaudunt. Videres nihil amice lector quod ad secur-
rarum neque uirorū & stentoris officium pertinet pretermis-
sum, tā sunt strenui & clamosi in Christiana ueritate eruenda, que
hactenus mille quingentis annis delituerunt.

Secundo si quid ex catholicorū parte fuerit allegatum, quod
neque negare possunt neque audent omnibus sacris literis testi-
monium perhibentibus. Huic incōmodo ita subueniunt, obtru-
dunt noua testamenta a Lutherō interpretata, & ut lyncei ui-
dent, & si unicū dumtaxat uerbulū dissonat, etiā sensu ex to-
to consonante (non potest enim quicūque interpretēs uerbum
reddere uerbo) mox insurgunt. Ecce fraus inquit ecce dol-
lus. Adhuc inquit unus Lutheranorū huius Christianæ dispu-
tationis moderator altius legite, uos ceteri diligenter perpen-
dite, uidete libros, intuemini quæso textū, tam diu uidentes,
actanta diligētia peruestigātes, donec in nostris cistis & mo-
nasterijs oēs uiderint calices, acerras, monstrantias, cruces,
census, redditus, decimas, literas, uestes, & uniuersam sup-
pellectilem, quæ cum oīa furto & rapinis abstulerint tunc
huius

M V R N E R I.

huius Christianæ disputationis intentū sunt finem cōsequuti.

Tertio disputationis ponunt conditiones, scilicet se nullo concilio credituros, nullis sanctis doctoribus, nullo naturali magistro, non deniq; epistolæ Jacobi, quod stilū non redolet at apostolicū, non libris Machabæorū, quod ob quæstum sit confictū, nullā cum Markolffo sibi arborē deligentes, in qua suspendantur, sed unico diuino uerbo se credituros testatur, & illud apud neminē reperiri dicunt nisi apud se, reliqua omnia a catholicis insuetūta, humanas adserunt excogitationes & pura fragmenta. Ego nunq; deum credam sic & mentem & rationem exuisse, ut suum uerbum his nequissimis & scelestissimis furibus committeret, sed neq; stabulum porcorum.

Quarto nullū sunt passuri iudicem, dicunt enim uerbū dei a nemine debere iudicari, quod tam est simplex & rectū, ut etiam in testis dici possit, interim non cogitantes nos nullatenus admissuros uerbū dei apud se esse. Esto admittamus uerbum dei non iudicandū, oportet nihilominus per iudicis censuram edici, quæ pars uerbū dei habeat, aut quæ illud in suo genuino sensu intelligat. Iudiciū omne a nobis auferunt, & ipsi interim omnia iudicantes deum iuxta atq; subulcū, se scilicet habere uerbū dei, se plane intelligere & uere ex spiritu sancto loqui. Hæc & his similia quæ ne Horestes esset crediturus, etiam deum maxime fareret. His & similibus conditionibus nullum unq; ipsi essent ludum perdituri.

At iam sacræ nos literæ docēt Iohan. xviij. Christū Ihesum pro sua doctrina & uerbo, coram Anna interrogatū, sed & percussum respondisse, iudicemq; perpeti uoluisse dicendo, Si male loquutus sum testimonium perhibe de malo &c. Et Luc. xxij. Quum de suo uerbo coram Pilato accusaretur, quo populū seduxisset a Galilæa usq; Hierosolymā, ad testes prouocauit, non pro solo suo uerbo, sed & pro corpore & uita tuenda, iustitiæ se obrulit, & uoluntarie iudicē perpeffum. Hoc idē Steffanus corā Concilio fecit Act. vi. Sed & Petrus

A C T A

atq; Iohannes ex parte uerbi dei, Act. iij. Sed & Paulus iuri stare nō recusauit corā Gallione Romano iudice, Act. xviij. Et coram iudice Felice, Act. xxiiij. Corā Festo Portio, Act. xxv. Coram Agrippa rege, Act. xxvi. Et Romæ corā Casare, Act. ult. ad quem etiam uoluntarie appellauit. Tācō ubi duo in dei uerbo discordarint, diuū Paulū ecclesiæ facultatē habere iudicādi docuisse, i. Cor. xiiij. Recepitq; Petrus a Christo autoritatē in fide & uerbo dei nos confirmare. Sic Christus Ihesus, Steffanus, Petrus, Iohannes, Paulus super eorū uerbis & prædicationibus iudices uoluntarie & spontaneæ se passuros obtulerunt, hij soli neq; his omniibus meliores, ueriores, nullum uolūt experiri iudicem, nullam pati censurā, quippe quod causam habeāt omī tribunali aduersam, timēt inq; proculdubio se patibuli sententiam passuros.

Quid multis opus est sermonibus. scimus enim uerbū dei neq; apud eos, nec apud ullos hereticos unq; fuisse, sed inflectunt diuina uerba in sua uota quocūq; uoluerint. Quæ cum ita peruerterint, adsunt tandē mechanici eorū & sockini atq; surfantini, clamantes, ridentes &c. O neq; ubi est germana uestroz parentū sinceritas, ubi fides, ubi ueritas. Vno tantū suos excellūt progenitores, quippe quod dei uerbū priscorū non tam fuit efficax & forte, ut cistas infregisset, ecclesias & monasteria diruisset &c. ut faceret horū nebulonū dei ueritatem. Quæ omnia quum furto & rapinis abstulerint, iam adsunt ferriæ uespertinæ, quibus operari non licet, sed restat balneum ingrediendū, ut sint mundis omnia munda, sic Christiane extitit disputatū. Ego per immortalē deū iuro, ego meti si hoc modo mihi esset disputandū, iudicē perhorrescerē, sed neq; mihi censorē optarē, scirem inq; me subiturū patibuli supplicium, ab hoc me non esset tota Rheni unda abluituta.

CONCLUSIO XXVIII.

Famosus est qui scriptis, expressione, picturis, imaginibus, libellos famosos, sine aut cum fictis nominibus ediderit, spar
serit,

M V R N E R I.

ferit, conscripserit, etiam fidei promouendæ causa, quibus tali excogitata uia proximi sui fame obiuerit, aut tali malitia denigrare curarit.

C. de famo. li. le. unica. Si quis famosum libellū siue domi siue in publico uel quocunq; loco ignātus reperit, aut corrumpat priusq; alter inueniat, aut nulli confiteatur inuentū. Si uero non statim easdem chartulas uel corrupserit, uel igni consumpserit, sed uim earum manifestauerit, sciat se quali auctorem huiusmodi delicti capitali sententiæ subiugandum. Sane si quis deuotionis suæ ac salutis publicæ custodiam gerit, nomen suum profiteatur, & quæ per famosum libellum persequendū putauerit, ore proprio edicat, ita ut absq; ulla trepidatione accedat, sciens quidem quod si assertionibus suis ueri fides fuerit opitulata, laudem maximam & præmiū a nostra clemētia consequetur. Sin uero minime hæc uera ostenderit capitali pœna plectetur. Huiusmodi autem libellus alterius opinionem non ledat.

Si quis librum ad infamiā alicuius pertinentem scripserit, composuerit, ediderit, doloue malo fecerit, quo quid eorum fieret, etiā si alterius nomine ediderit, uel sine nomine uti de eare agere liceret, & si condemnatus sit qui id fecerit, infestabilis ex lege esse iubetur. Item qui emendum, uendendumue curauerit &c. ff. de iniur. & fal. lib. lex Cornelia.

Et si quis aliquē spoliauerit ut clericis & religiosis fecerūt euangelici fures, hī non possunt spoliatos accusare siue libellis famosis, alias, nisi prius restituerint bona spoliata. q. ij. per to. Ideoq; uos euangelici fures & sacrilegi, si aduersum nos quicq; habeatis, ante omnia nobis restituite quæ furto nobis abstulistis, post hæc nullum uobis ius detrectabimus.

CONCLUSIO XXIX.

Famosus est qui sacro sanctis ecclesijs, collegijs, monasterijs, religiosis domibus, miserabilib; personis, tutor, syndicus uel Aconomus iure iurādo a quocunq; senatu adactus. si in eorū

A C T A

spoliationē, expulsionē, & quascunq; alias iniurias uiolenter & per nullam sententiā inferēdas consenserint, cum hunc desiderasse nulli non sit perspicuū. Consimili & perfidia & infamia ille senatus notat uim inferens, qui hunc tutorem ad tale iuramentum adegit, cuius ipsi primi fuerunt uiolētores.

Hanc cōclusionem diffusius probare esset in Rhenū aquā importare. Oib; em̄ notū est quēlibet periurū esse famosum.

CONCLUSIO XXX.

Famosus est qui calumniādi gratia ne impugnetur, uerbum de fingit nullum iudicem pati posse, cum in canonicis literis aperte legantur, & Christus seruator & apostoli super uerbo dei & corpore & uita iudicem uolenter passi, prouocasse, ac litem nihil excipientes fuisse contestati.

Supra in conclusione xxvij. de hoc satis est dictū in genere. Iuxtaq; dico deum ipsum aequē non iudicandū ut uerbum suum, quia aut uolūtariē se obtulit iudicandū, merito & eius uerbū censuræ iudicū subiacebit, non quidē ad condemnandum sed ad elucidandū, sicut enim ante hac dictum hereticis ipsis furibus nullatenus assentimur apud eos haberi uerbum dei. Quare omni iure pronuncandū est, ex qua parte uerbū dei sit, & qui illud uerius & rectius intelligunt.

Namq; si in ecclesia Christiana iudex esse non debeat, aut censor minus ei prouisum esset, quā Moses ipse Iudaica scholā prouidisset, scribit em̄ Deute. xvij. Si difficile & ambigū apud te iuditiū esse perspexeris, inter sanguinē & sanguinem causam & causam, leprā & non lepram, & intra portas tuas uideris uerba uariari, surge & ascende ad locū quem elegerit dñs deus tuus, ueniesq; ad sacerdotes leuitici generis & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quaresq; ab eis, qui iudicabūt tibi iuditij ueritatē, & facies quodcunq; dixerint qui præsunt loco quem elegerit dñs, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisq; sententiā eorū, nec declinabis ad dextrā neq; ad sinistram. Qui autē superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio

M V R N E R I.

imperio, qui eo tempore ministrat dño deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, cunctusq; populus audiens timebit ut nullus deinceps intumescat superbia. Si ergo ludæi in difficili & ambiguo nossent suum perquirere iudicem cōpetentem, & Christiani nō, male Christus prouidisset ecclesie suae sic eam in perplexis & dubijs relinquēdo, quod fidendū non est. Nam de fide ad Petrū loquens, ait. Ego rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Neq; apud ludæos lex fuit iudex, maxime quum in uerbis legis uariebat, ita neq; apud nos lex iudicare potest, quādo in uerbis legis est dissensio. Sicut enim Lutherus met ait certō se scire purgatorium esse, & si hoc scripturis probari nequeat, ideoq; & scriptura purgatorij iudex esse nō potest, ex quibus ergo uerbis legis purgatoriū probabimus, quum ut dicit nulla sint de purgatorio uerba cōtra hæreticos illud impugnant. Hæc & his similia argumenta multa inducipossent breuitatis causa intermissa.

CONCLUSIO XXXI.

Famosus quum sit, qui uel unum sacrae scripturae locum sciēter & per calumniā falsarit, qua notatur infamia, qui uniuersum nouū Ihesu Christi testamentū (Hieronymo Emsero probate) quater decies centies qd' Lutherus fecit, falsauit, deprauauit, addidit, minuit, & turpissimis glossis cōspurcauit.

Deute. iij. ait deus. Non addetis ad uerbū quod uobis loquor, nec auferetis ex eo. Sed neq; licet uerba legis offendere ff qui de legibus manumiss. in uerbo. Sed ita lex scripta est. Nūc aut Lutherus (ut hoc Emserus in uno ad hoc speciali edito libello ostendit & probauit) nouum & uetus testamentum quater decies centies falsificauit, & id quare fecerit hætenus bene experti sumus, hunc ipsum totum librum hic adpono in huius conclusionis probationem.

Quam aut eius obfuerit interpretatio, & quid nobis ueneri pepererit in unico dumtaxat loco ostēdo Matth. vi. ubi in

A C T A

Oratiōe Christi sic interpretat, Panē nostrū quotidianū &c. pro Panē nostrū sup̄substantialē, hic super substantialis panis nihil aliud esse potest quā ipse met̄ deus, sed quotidianus panis trahi potest in cibū nostrū corporalē, & maxime ab his qui Ihesu Christi negant præsentiā in sacro sacra sinaxē, qui hac potissimū auctoritate conuinci possunt, quod hic panis deus sit & sup̄substantialis, ut in greco est epiusion, ut aut̄ falsam hāc opinionē tueant, falsum sibi met̄ textū fabricarunt.

Hic iam adparet quid probū & Christianissimū Anglorū regem mouerit in his literis, quas ad Saxoniae duces scripsit, in quibus ad calcem ita ait. Literas has ob signaturo mihi uenit in memoriā, Lutherū in suis aduersum me nanijs excusare se, quo minus ad reliqua respondeat impediri, transferendo Biblio. Visum est igitur hortari uos, ut omnium rerū maxime prouideatis ne id permittatur fieri. Nam ut bonum esse non negem in quauis lingua legi scripturā sacrā, ita certe periculosum est ex eius uersione legi, cuius mala fides facit oibus fidē id illi studiū esse, ut bene scripta male uertēdo peruertat, ut populus ea se legere putet in scriptura sacra, quae uir execrabilis ab execrandis hausit hereticis. O quam uere prouidit hic rex sapientissimus, ea quae temporis successu & nos uidimus cum maxima omnium nostrū atq; nostrorū iactura. At merito haec omnia patimur, quia non solum Regum, Principū, Pontificum & Caesarū, sed & dei monitiones contempsimus, nisi prius tantum innocentū & simplicium sanguinem uideremus fusum, & tot nobiles animas perditas.

CONCLUSIO XXXII.

Famosus est Lutherus, qui cum in deū sacras literas, bonos mores, in ecclesiā sanctā dei, quater centies fuisset euentus, Murnero euincente, & adhuc euincere coram quocunq; iudice uolente, audet tamen nihilo minus (quo simplicem & indoctam Christi plebeculam a ueritatis uia abducat) se spiritu sancto fuisse loquutum, fingere & euenti.

Christus

M V R N E R I.

Christus seruator ita ait Io. viij. de diabolo loquens. Ille homicida erat ab initio, & in ueritate non stetit, quia non est ueritas in eo. Quum loquitur mendaciū ex proprijs loquitur, quia mendax est & pater eius. Ex quibus scilicet Lutheranorum homicidijs & mendacijs & euangelicorum furum doctrina seditiosa optime perpendendum est, unde prodierit, quodq; nihil ibi egerit spiritus sancti gratia.

Ego Lutheri mendacia in deum, in sacras literas, in bonos mores, inq; ecclesiam sanctam dei, quibus uniuersum obcaecauit orbem atq; decepit, quadringenta docui, scripsi & probaui, in proprio mendaciorum Lutheri libello, quae ad praesentis conclusionis confirmationem hic impono. Neq; tam fuit haecenus ullus suorum complicum tam audaculus, q; haec sua mendacia ausus fuisset defendere, & ad illa respondere. Tam sunt inq; aperta ut a nullo quantumuis perfrictae frontis homine negari possint.

Item in libello, in quo aduersus eundem mendacem Lutherum inclitae regiae maiestatem Anglicanam a mendacijs suae serenitatis falso obiectis, defendi. Centies & quinquagesies Lutherum docui, mendaciter in optimū & Christianū regē inuectū. Semperq; deum testor, & eadem ipsa scripta Regiae dignitatem comperi ueracem, contra quae librum meum (sibi de tot mendacijs conscius) neq; Lutherus haecenus mutire quiddam siue inuenerit murare ausus est. Ob quae probata mendacia multas mihi huius euangelici fures contumelias sicario more intulerunt, & priora mendacia alijs quoq; cumulantes imperium impleuerunt hac fama, quod inclitae regiam maiestatem Anglicanam in multis aureis nobilibus deceperim. Quod sua serenitatis persona literis regniq; Angliae sigillis, & propria manu falsum esse & ementitum probare possum. Accepi quidem non nihil a laega regia manu, & quidem regia dona, qua gratitudinis uice hic fateor me a regia clementia recepisse, sed & ut plus inuideatis uos Lutherani asini, at quouis mendacio illos aureos nobiles me obtinuisse in me ementitum esse, testabitur literae

literae

A C T A

literæ regiae serenitatis ad Senatū Argentinensem cōscriptæ. Testabiturq; hoc idem Reuerendissimus dñs Cardinalis regni Angliæ, pater meus dilectissimus. Idem & doctissimus dñs Thomas Morus, regie celsitudinis uir a secretis. Sed quid hac opus mihi est, peccatum immortalem expurgatione iam orbi cognitū est, hoc scelestissimū hominū genū euangelicorum furum, nihil nosse nisi in sua guttura & palata ementiri. Audeat se quis eorū meo conspectui ostentare, hæc mendacia desponsurus. Scio inq; scio hos fidei perfugas & apostatas nihil horū audere cogitare quidem, tacco conari.

CONCLUSIO XXXIII.

Famosus est Ulrichus Zwingly, qui sua mendaci, reprobataq; famosa doctrina occasionem prestitit, patrocinioq; in præfatas conclusiones delinquendi, aliena bona furandi, rapiendi, sacrilegio auferendi, innocētes opprimendi, tumultuandi, in seditiosam libertatem proclamandi, Heluetiorum unitatem, fœdera, concordia, multo sanguine partam, scindendi, rumpēdi, a fide Christi apostatandi, Christi uirgines uiolādi, restamēta rūpendi, deuastādi monasteria, diuinū cultum destituēdi, sacra loca, & religiosa, pphanādi libellis famosiss detrahēdi, iniuriandi, cum balneatoribus & coquis & cerdonib⁹ de re Christiana calumniose disputandi. Hunc enim & similes uniuersæ leges, & diuinæ & humanæ capitali supplicio damnant, & ultimo supplicio afficiunt.

Omnia hæc facta in conclusione enumerata, gesta sunt & perpetrata, gloriaturq; Zwinglius, quod omnium eorū causa fuerit & occasio, neq; ego ullo iure his male & nequiter gestis alia quam infamiae nomina imponere possum, nec ualeo neq; debeo, pro ut in conclusione. Si autem Zwinglius suis famosiss & improbis factis, honesta potest tribuere nomina, & hoc iure quidē ac merito audiamus eum & quidē libenter, quā diu aut illud non fecerit, pro famoso fure, raptore sacrilego, apostata & neq; interim uiro illum habebimus.

Conclusio

M V R N E R I.
CONCLUSIO XXXIII.

Famosi sunt omnes Lutherani, quorum reprobata doctrina effectus est, ut tot hominum milia, & quidem breuissimo tempore petita sunt, quorum sanguis haud dubio ad deum in caelestes aures clamat, tot homicidia in tales magistros mortuum & cedis & stragis seuerius uindicandi, qui & si re pessime gesta, illos qui mortem oppetierunt, etiam scriptis emissis non agnoscant, orbitas men non est incognitum, petitos dum uiuerunt, istos mortis & sanguinis fusi praecipuos agnouisse, & eorum tristitia dogmata tantae cladis causas & ansas praebuisse.

Tametsi supra conclusione xxvi. satis superque ostensum est nouam illam haereticam & seductoriam doctrinam euangelicorum futuram & praedonum causam fuisse effusionis sanguinis miserorum rusticorum, hic tamen in genere recensere non pigebit, quibus Lutherus incogitantem hanc rudis plebeculae stoliditatem irritauit, & in tantam seditionis libertatem permouit.

Depinxit enim ante oculos eorum pediculosam & carneam libertatem Christianam, & in plerisque locis eos concitauit contra naturales eorum dominos, hijs & similibus uerbis. Quod usque adeo stultescitis, credentes uos dominis uestris obligatos & obedientiam constrictos. Caesarem per contemptum sacrum saepius appellando uerendum. Principes stultos, effeminatos, infames, rabiososque tyrannos, Thuream decies meliorem & sapientiosem reputans nostris Principibus, multa precatus ut dominus deus aliquando ab eorum iugo dignaretur liberare, aliosque regentes dare. O quoties illis minatus est hoc Psalmistae dicto. Effundam contemptum super principes.

Nouam edidit bullam, qui auxilium, consilium, consensum praebuerit ad Episcopatus & monasteria diruenda, delenda, hunc esse dei filium & amicum, qui autem in eorum defensionem laborat, esse dei hostem, & diaboli amicum. Scripsit item Episcopos, Collegia, Cathedrales ecclesias, Monasteria non esse Christianas congregationes, sed certo habendi sunt pro la-

A C T A

tronibus, furib⁹, lupis & apostatis religionis Christi, q̄ cōtra uerbū dei supra nos cōminant, quorū uerborū & his similiū pleni sunt, & exundant oēs sui libelli. Taceo de occulta praxi cum multis habita. Sunt hæc ne bella uestra, diffidationes & damna Romano Pontifici inferēda, quippe quod in germania tanto in miseros rusticos deseuiſtis, Romā digito indicastis, certe nostrū met natale solum corde uolentes, in patriæ laboratis excidiū, ubi adhuc longq̄ tempore Romanus Pontifex a uobis quierē & pacem est habiturus. Finem tamen uel semel hic faciam uestrarū iniuriarū uis illatarū, ut ad terminum uestrorū pessime factorū peruenire possimus.

SEQVUNTUR CONCLVSIONES

de iniurijs & contumelijs mortuorū.

CONCLVSIO XXXV.

Famosus est qui a deo & cœlitib⁹ salutā castam atq; pudicā uirgunculā deiparā Mariā cōmunic; Christiani orbis cōsensu a deo uenerandā habitā (ut eius uiolator es etiā solis uerbis capitali iudicio damnarit) dehonestarit. Nam hāc utpote matrem & ueteri & noua lege inauditis præconijs præcepit & mundo & sibi honorandam.

Nihil hic est ut p̄sumamus laudes & uenerationē diuæ genitricis Mariæ matris Ihesu Christi uerbis explicare, potius equidē uerbis id fieri negt, multis hoc facere p̄positi non est p̄sentis, sed neq; totius orbis hoc facere efficacit sufficit. Hoc autē me misere habet qd' obstinati isti euangelici neq; & nebulones mox ut se huic suæ sectæ addixerint, hostes sunt nobilis simæ dei genitricis, adeo ut nihil tollerare queant qd' eius memoriā exprimat, ut sunt eius in ecclesia fideiū imagines statuarū & figuræ, tam impudice & turpissime de ea loquunt, ita ut audire nephas sit uiro Christiano, tantis sceleris maculā hoc tegentes pallio, quippe quod soli deo tribui debeat & honor & gloria. Mirū hic uideri posset quando hæc inter filiū Christi

stum

M V R N E R I.

stum & matrem diuam Mariā hostilitas interciderit, ut matris honor filij sui sit æstimatū dedecus. Antiqua Christianorum religio matris honorem præcipue in diuinū honorem referebat. Aperte enim in scripturis adhuc plures habent honores. Am dei honore, ut scilicet est patētū honor. Et Hester vi. Sic honorabitur quem uoluerit rex honorare, si igitur mundi totius rex maximus tāto eam honore dignatus est, possent & hij nequam hunc regis honorem suæ matri exhibitum, & ipsi patienter tollere.

Diuis inq̄ Iohānes ut matre sibi testata sub crucis agone, proculdubio honore exhibuit huius præcepti uigore. Honorat patrem tuum & matrem &c. qui tamen iuxta hoc proculdubio deo diuinū & debitū honore impendit, sed hij nebulosus matris honore filij censent iniuriā, ubi exemplo Iohannis a tanta iniuriā & malicia temperare deberēt. Sed aiunt se idolatriam formidare, nouimus ab idolatria cauere, antea quam pessimus quicq̄ diabolus has mundi pestes in nostras plagas & exterminium huic mundo incacauit.

Ideoq̄ me spes fouet indubitata eos in hoc hamo mortem aliquādo efuros & deglutituros. De Mariā enim uirgine sancta canit mater ecclesia. Tu sola cunctas hereses interemisti in uniuerso mundo. Spero futurū ut aliquando diuina iustitia hanc suæ matri irrogatā iniuriā ulciscat, firmissime credo diuæ uirginis honorem & amorem cordibus fidelium altius infudisse & inradicasse, quam ut ab his furibus & apostatis eradicari & exelli possit. Horum uerborum aliquando eos comonefaciam, quū illos perspexero, miseris animas suas in igne iuxta patibulū expirare. O deus iustus & uerax, fac ut hæc uideant ante mortem meam oculi mei, quibus uindictā cernamus de tanta læsa maiestate genitricis tuæ.

C O N C L U S I O XXXVI.

Famosus est q̄ corpora mortuorum e sepulchris extraxerit, uel ossa eruerit, aut sepulchra diruerit, q̄a sepulchri uiolati actio

A C T A

infamiā irrogat, nā hūiliores fortunę summo supplicio afficit honestiores i insulā deportat, aut i metallū relegat & dānat.

Sepulchri uiolati actio infamiā irrogat ff de sepul. uiola. l. i. Et le. Prætor ait, cuius dolo malo sepulchrū uiolatū esse dicitur, in eum in factum iuditiū dabo, ut ei ad quē pertineat, quanti ob eam rem æquū esse uidebit̄ condemnet̄. Ea. le. Ad uersus eos qui cadauera spoliāt, præfides seuerius interuenire solent, maxime si manu armata aggrediantur. Vt si armati more latronū id egerint, etiam capite plectant̄, ut diuus Seuerus rescripsit. Si sine armis usq; ad poenā metalli procedat, Eo. ti. le. Sepulchri uiolati crimen potest dici ad legem Iulīā, de uī publica pertinere. Et le. Rei sepulchrorum, in qua lege conclusio præsens fere ad uerbum continetur.

Nemo humanum corpus ad alium locum sine Augusti auctoritate transferat C. de religio. & funsp. fu. Nemo.

CONCLUSIO XXXVII.

Famosus est qui sanctorū statuas & imagines cōfregit, confluat, quia lege Iulīa maiestatis tenet̄, nam hoc crimen nisi a successoribus purget̄ hereditas, etiā fisco uendicatur.

Hæc conclusio accepta est ex ff Ad le. Iul. ma. le. Is qui.

Statuæ in ciuitatib; erectæ non sunt ciuiliū, sicut Trebatius & Pegasus dicunt, Ideoq; curet præses, quicquid eo animo cōmuniter erectū atq; locatū est, ne id quicumq; priuatus tollat. Neq; is quidem qui eas illic collocauit ff de acqui. re do.

Euangelici fures gloriant̄, & uerbi dei se iactant̄ imitatores, obijciā ergo illis dei uerbū, Deu. vii. Sculptilia deo igne cōbures. Non concupisces argentū & aurū, de quibus facta sunt, neq; assumes ex eis quicquid tibi, ne offendas, propterea quia abominatio est dñi dei tui, nec inferes quippiā ex idolo in domū tuā, ne fias anathema, sicut & illud est. Quasi spurciat̄ia detestaberis, & uelut inq̄namentū ac sordes abominatiōi habebis, quia anathema est. Nostra igit̄ uel aurea uel argentea sculptilia, q̄a pro idolis habēt & anathemate, quare ex eis argentū

M V R N E R I.

argentū sibi cōcupiscūt & aurū, quū in his uerbis supreme sit
phibitū. Aequē sunt illis imagines istarū idola sicut ecclesiae fur-
rata bona Zwinglio thesaurus, & lupo asinus molinari⁹ in
aqua stans piscis, q̄ppe, qđ piscē animal didicerat in aqs esse.

C O N C L V S I O XXXVIII.

Famosus est, qđ sacras cōlestiū ciuū statuas & imagines sine
adorationis ambizioso fastigio consecratas, nullisq; sacris lite-
ris usq; prohibitas irreuerēter tractarit, quia uirtutum præ-
mia tribui merentib; conuenit, & ob id lex statuas erigi præ-
cepit, ac lege iulia maieſtatis uiolatores damnauit.

Et uirtutū præmia tribui merentib; conuenit, & alior; ho-
nōres alijs damnor; occasionē fieri non oportet C. de sta. &
ina. Et uirtutū. Sed & clare lex ipsa his uerbis præcipit. Si qñ
nostræ statuar; uel imagines erigunt, seu dieb; ut affolet festis
siue cōmunib; adsit iudex sine adoratiōis ambizioso fastigio.
Eo, si qñ. Vbi dilucide patet euangelicos neq; in nos emētirī,
quod idolatriā exerceamus imagines adorādo, quū eas dum
taxat erigamus in ueritatis speculū, & imitationem earundē
quum intuent, suntq; laicis loco scripturarū iuge memoria,
quum alioqui & scripturæ & uerba transeant.

Ita & non aliter prohibet dñs deus in plarisc; locis Bibliæ,
imagines & sculptilia ne scilicet adorent, Leuit. xxvi. Non fa-
ciētis uobis idolū & sculptis, nec titulos erigētis, nec insignē
lapidē ponētis in terra uestra ut adoreris eum, & hæc uocant
idola & imagines falsor; deor;, quæ Christianitas ipsa nunq;
acceptat, sed apostoli illas demoliti sunt. Sed memoratiue
imagines in nullis unq; sacris literis fuerunt prohibitæ.

Zwinglius ille noster oīum hereticor; & furū facile caput
& princeps, in quodā a se cōspuro libello contra quin; Chri-
stianos cantones Heluetior; mirū in modū lamentat & con-
querit, quod scilicet Lucernēses eius imaginē exusserint, de
semet, nihil questus quod imagines crucifixi saluatoris & om-
nium sanctor; ipse cōbussit, ueniā tñ præstitit aureis & argen-

A C T A

reis quas captivas, ut fur & sacrilegus sceleratissimus in suam potestatem redegit, & tunc plus habent hij euāgelici fures suas iniurias aut contumelias quam dei & sanctorum.

CONCLUSIO XXXIX.

Famosus est q̄ locū sacrum etiā diruto aedificio in alienos usus prophanavit, cū hūc lex iubeat māere sacrum etiā resolutis aedificijs

Nemo martyres distrahat, nemo mercetur C. de sacro fan. eccl. Nemo martyres.

Interdicta autē cōpetūt uel hoīm causis uel diuini iuris ut de religione sicut est. Ne qd in loco sacro fiat, uel qd factū est restituať, ff de interd. seu extraor actio. l. interdictorum.

Loca sacra etiā si terrae motu corruant, adhuc locus sacer manet ff de contra. emp. Ede.

Locus in quo sacrae sunt aedes aedificatae, etiā diruto & soluto aedificio, manet nihilominus locus sacer, ut Papinianus scripsit, Insti. de re di. par. Locus autem.

CONCLUSIO XL.

Famosus est q̄ locū religiosum in prophanos usus cōmutauit cū hūc diuini iuris esse fecerit, sua uolūtate mortuū inferēdo.

Pergit audacia ad busta defunctorum & aggeres cōsecratos, cū & lapidē hinc mouere, & terrā euertere, & cespitem euellere pximū sacrilegio, maiores nostri semp habuerūt C. de se

Et si forte cadaueri defuncti sit iniuria (pul. uio. Pergit. cui heredes bonorum possessores extitimus, iniuriarum nostro noīe actionē habebimus. Spectat em̄ ad aēstimationē nostrā, si qua ei sit iniuria ff de iniur. & fa. lib. le. i. par. Et si forte.

Si quis uoluntate tua mortuū in tuum fundum inuulerit, fundus siue locus sit religiosus, & pculdubio uenundari non potest religione prohibente, C. de reli. & sump. fu. Inuito.

Si sepulchrū monumenti appellatione significas, scire debes iure dominij id nullū uendicare posse C. eo. Si sepulchrū. Locum quidem religiosum distrahi non posse manifestū est, C. eod. Locum.

Res

MURNERI.

Res religioni destinatas, quinimo iam religionis effectas scientes qui contigerint, & emere & destrahere non dubitauerint, tamen si iure uenditio non subsistat, læse tamen religionis inciderunt in crimen, C. de sepul. uio. Res Religioni.

Si quis sepulchrū uiolaturus attigerit locorum iudices (si hoc uindicare neglexerint) non minus nota quam uiginti librarum auri in sepulchrorum uiolatores statuta pœna multentur, ut eam largitionibus nostris inferre cogantur. Eo, si quis sepulchrum.

Qui sepulchra uiolāt, domos (ut ita dixerim) defunctorum, geminā uidentur facinus perpetrare. Nam & sepultos spoliare destruendo, & uiuos polluunt fabricando, C. eo. Qui sepulchra. Huic aut pœnæ subiacebunt, & qui corpora sepulta aut reliquias contractauerint, C. eo. & l. ea.

Hæc de meis quadraginta iuris conclusionibus cum Uirico Zwingly in Baden disputandis, quantum exordio conuenit sufficienter dicta sunt. Inter arguendū & quum aderit contradictor, respondendo longe alia dicturus, quibus iam scripta non soluere possent corrigiā calciamentorum. Sed hic finem faciam probationum, quia omnes hii euangelici syco-phanta in Baden præsentis, dum hæc legerentur conclusiones, male sibi conscij, nec os aperire fuerunt ausi, nec suas obiectiones infamia in uerbulo unico, sed nec ulla protestatione defenderunt. Valete omnes catholici, & orthodoxi fideles ex præsentibus scriptis scituri euangelicorum fidem ob id esse famosam & reprobam, quippe quod toties suos obseruatores faciat infames fures neque & euangelici uerbi prædones.

Finis actorum Murneri,